

Leto XVIII. Stev. 283
DIREKTOR BORBE:
VELJKO VLAHOVIĆ
GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
IVAN SIBL
UREJA UREDNIŠKI ODBOR
List izhaja vsak dan razen
petka — Cena 10 dinarjev

Ljudska BORBA PRAVICA

GLASILO ZVEZE
KOMUNISTOV JUGOSLAVIJE

• LJUDSKA PRAVICA •
USTANOVLJENA 6. OKTOBRA
1934 • MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT 14-DNEVNIK IN
TEDNIK, OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL. 1951 KOT DNEV-
NIK, NATO PA KOT TEDNIK
• OD 1. JUNIJA 1953 IZHAJA
KOT BORBA ZA SLOVENIJO

Govor tovariša Edvarda Kardelja v Ljubljani

Naša revolucija je zasejala seme, čigar plod ni pomemben le za nas, temveč za vse ljudi, ki stremijo k boljšemu življenju, k miru in svobodi

Danes je obiskal Ljubljano podpredsednik Zveznega izvršnega sveta in kandidat mesta Ljubljane za poslanca v Zvezno skupščino
tov. Edvard Kardelj, ki je svojim volivcem govoril v Unionski dvorani

Ljubljana, 10. nov.

Danes popoldne ob štirih je bilo v veliki Unionski dvorani v Ljubljani mogočno predvolilno zborovanje, na katerem je govoril podpredsednik Zveznega izvršnega sveta in kandidat mesta Ljubljane za poslanca v Zvezno ljudsko skupščino, tovariš Edvard Kardelj. Poslušalci so začeli prihajati v dvorano že uro poprej, tako da je bila že precej pred pričetkom zborovanja dvorana nabito polna ter se zdalec ni mogla sprejeti vseh, ki so prihiteli poslušati tovariša Kardelja. Zato so se množice ljudi zbirale tudi pred zvoniki, ki so bili nameščeni na mnogih krajih v mestu.

Zborovanje je začel predsednik Mestnega odbora SZDL tovariš Vlado Krivic, ki je pozdravil tovariša Kardelja, člane Glavnega odbora SZDL Slovenije in člane Izvršnega sveta LRS na čelu s predsednikom Izvršnega sveta tovarišem Miho Marinkom. Ko je nato stopil pred mikrofoni tovariš Edvard Kardelj, je dvorana zabučala od vzkljanja: »Tito-Kardelj« ter od večminutnega navdušenega ploskanja. Ko se je vihar navdušenja polegel, je tovariš Kardelj spregovoril:

Tovariši in tovarišice!

Razdobje nove Ljudske skupščine, ki jo bomo izvolili letos, bo vsakogar važen mejnik v razvoju socializma in socialistične demokracije v naši deželi. Rezultati, ki smo jih dosegli v svojih dosedanjih naporih, nam odpirajo pozitivne perspektive za nadaljnji razvoj in omogočajo dosleden in stalen napredek tako v graditvi materialne podlage našega sistema, kakor v razvoju njegovih demokratičnih oblik.

Ze sam način volilne kampa-
nje je značilna posledica vseh

tistih sprememb, ki so nastale v naši deželi v teku zadnjih let. Seveda, ni šlo brez težav in brez napak, zlasti tam, kjer se organizacije SZDL in komunisti niso povsem znašli v novih razmerah. Toda, v celoti vzeto, lahko rečemo, da so kandidati to pot šli skozi temeljito rešeto množične kontrole in da bo že samo to dejstvo močno okrepilo pri bodočih ljudskih poslancih občutek odgovornosti za njihovo funkcijo. Tako kandidacijska kampanja nam je dober znak, da bo nova Ljudska skupščina res to, kar vsi od nje pričakujemo.

SOCIALIZEM IN SODELOVANJE DELOVNIH MNOŽIC V GOSPODARSKEM IN DRŽAVNEM UPRAVLJANJU

Socializma ni in ne more biti, če v družbenem upravljanju ne sodelujejo zavestno in s poznanjem stvari široke množice delovnih ljudi. Prav to je tisto, kar daje socializmu ogromno prednost pred kapitalizmom.

Poglejmo, kdo pravzaprav v kapitalističnem sistemu sodeluje v družbenem upravljanju? To funkcijo vrši tam v glavnem relativno zelo tanka plast takih imenovanih zgornjih desetistotcev. Ne trdim sicer, da v pogojih buržoazne demokracije borba delovnega ljudstva in aktivno javno mnenje nikakršnega vpliva v državi, vendar je povsem jasno, da je direktno sodelovanje v upravljanju gospodarstva in države samo privilegij tanke

zgornje družbene plasti. Dalje od tega v bistvu ni šla in ne more iti, zlasti v sedanjem razdobju, niti najbolj demokratična kapitalistična država, ne da bi podkopala svoj družbeni sistem.

Zaradi tega je buržoazna demokracija v načelu centralistična. Moderna kapitalistična država se je, na primer, morala orientirati na likvidacijo nekdanjega lokalnega samoupravljanja, ki je vselej bilo eden najvažnejših ciljev vseh demokratičnih gibanj in se je v prvi fazi kapitalističnega razvoja zlasti močno razvilo v nekih anglosaksonskih državah. To je bilo tedaj mogoče, ker je bil kapitalizem še mlad, ekonomsko edino mogoče ter se še ni bal ljudstva. Toda, kolikor bolj reak-

cionaren je postajal in kolikor bolj so se krepile sile delavskega razreda, toliko bolj se je kapitalistična država centralizirala. Ta razvoj je prišel do svojih skrajnih

oblik v raznih državnokapitalističnih sistemih, kjer je vodeča družbena plast v bistvu zreducirana samo na monopolistične gospodarske vrhove in na vodeči politični in upravni aparat države, ki se vse bolj zraščata. Vse večje odstranjevanje delovnih množic od vseh orodij, ki služijo upravljanju države, gospodarstva in celokupne družbe — to je, po tem, stalna tendenca v kapitalistični družbi. Isto velja, seveda, in celo še v večji meri, za sistem državnokapitalističnega birokratskega despotizma stalnoveškega tipa.

Družba, ki je na poti k socializmu, mora seveda iti popolnoma po drugih poteh, če hoče zares ostati zvesta socialističnim načelom. Ni zadosti samo izvršiti nacionalizacijo tovarn, bank in temeljnih proizvodnih sredstev sploh. Socializem mora hkrati z vsemi mogočimi sredstvi dvigati iz idejne teme, iz zaostalosti in neznanja najširše delovne množice. Naučiti jih mora, kako je treba gospodariti s proizvodnimi sredstvi, kako je treba upravljati s tovarno, občino, državo, v gospodarstvu in v celi družbi tako, da bomo kot skupnost vedno bolj bogati, kar bo seveda

pomenilo tudi boljše življenje vsakega posameznika. A to pomeni, da mora sleherni naš delovni človek biti sposoben v nekem smislu delati tisto, kar je nekdanji delal kapitalistični lastnik, namreč učiti se mora pravilno gospodariti, poznati mora ekonomske zakone, po katerih teče družbeno življenje, a predvsem se mora kot dober gospodar živeti v naloge in potrebe gospodarskega podjetja ali organizacije, v kateri on dela. Zlasti tu mora z občutkom polne odgovornosti sodelovati v prinašanju gospodarskih in upravnih sklepov in razvijati pri tem — v interesu skupnosti in svojem lastnem — tako in

še večjo iniciativo, kakršno je nekdanji razvijal privatni kapitalistični lastnik — eksploatator — v svojo lastno korist in na škodo delovnega ljudstva. V tem smislu morajo potemtakem sedaj pri nas vsi delovni ljudje vršiti pozitivni del tiste funkcije, ki jo je nekdanji vršila samo peščica kapitalistov. Socialistični napredek je torej močno odvisen od tega, kako hitro se bo razvijal tak proces zavestnega vključevanja delovnega človeka v sistem socialističnega gospodarstva in družbenega upravljanja, z drugimi besedami, odvisen je v zelo veliki meri od rasti socialistične družbene zavesti delovnih množic.

O NAČELIH SOCIALISTIČNEGA DRUŽBENEGA UPRAVLJANJA V NAŠI DEŽELI

Ta zavest se seveda ne da pridobiti samo v šoli in ne le s čitanjem knjig. Ta zavest se bo pri naših delovnih ljudeh razvila predvsem v praksi, v njihovem vsakdanjem sodelovanju v družbenih organih, ki so jim poverjene te ali druge funkcije družbenega upravljanja. A da bi omogočili in pospešili tako sodelovanje, zato je potrebno, da se naš sistem družbenega upravljanja razvija v smislu naslednjih principov:

1. mora biti demokratičen, to

je takšen, da so vsi načelni sklepi v vseh njegovih organih rezultat volje večine delovnega ljudstva, ki sodeluje v socialistični graditvi.

2. mora počivati na samo-

upravljanju delovnih ljudi, to se pravi, ne sme biti podvržen upravni aparat, narobe, upravni aparat mora biti v službi samoupravnih organov delovnega ljudstva.

3. Da bi to bilo mogoče, morajo odločujoči delovni organi biti čim bližje delovnemu človeku, da bi lahko on sam neposredno

sodeloval v reševanju čim večjega dela vprašanj, ki posegajo v njegovo življenje, ali ki ga kakorkoli interesirajo.

4. Mora biti postavljen tako, da sodelovanje delovnih ljudi v posameznih družbenih organih ne bo samo stvar formalnega demokratizma, ampak stvar življenjskega interesa za vsakega človeka. Z drugimi besedami, sodelovanje ne sme biti samo konzultativno, ampak odločujoče, zato je treba prenesti na osnovne družbene organe — delavske svete, zadrage in ljudske odbore — reševanje čim večjega dela družbene problematike, se pravi vsega, kar se lahko zadovoljivo rešuje v takem okviru.

Te principe smo naglašali od vsega začetka naše revolucije, četudi jih nismo mogli, a včasih tudi nismo znali zadostno hitro uresničevati. To zlasti velja za prva povojna leta. Mi tedaj še nismo imeli zadosti lastnih izkušenj, na katerih bi lahko izgradili naš sistem, razen tistih, ki smo si jih pridobili v teku narodnoosvobodilne vojne. V tem so seveda igrale svojo vlogo tudi objektivne težave, ki so nastale z velikimi nalogami naše industrializacije in v obrambi pred zunanjim pritiskom. Tu je bila včasih komanda koristnejša kakor pa dolge diskusije. Bili smo kakor

(Nadaljevanje na 2. strani)

NOTA ITALIJANSKI VLADI

Prepoved izvoza pomeni poskus uporabe metod gospodarske vojne

Vlada FLRJ protestira zaradi takšne politike italijanske vlade

Beograd, 10. nov. Podtajnik državnega tajništva za zunanje zadeve dr. Aleš Bebler je izročil danes ob 12.30 italijanskemu poslaniku v Beogradu g. Vanniu d'Archirafi naslednjo noto:

»Glede na najnovejši razvoj italijansko-jugoslovanskih odnosov ima vlada FLRJ čast razložiti italijanski vladi naslednje: »Tretjega t. m. je poslanstvo FLRJ v Rimu vložilo pri italijanski vladi protest zaradi njenega sklepa o prepovedi izvoza v Jugoslavijo.

Navzile omenjenemu protestu

italijanska vlada teh ukrepov ni razveljavila.

Opazuje celotni razvoj odnosov med obema državama si vlada FLRJ ne more kaj, da ne bi teh ukrepov spravila v zvezo z najnovejšim razvojem tržiske krize.

Ker za te ukrepe ni nobenih gospodarskih razlogov, sodi vlada FLRJ, da pomenijo pritisk in poskus uporabe metod gospodarske vojne, da bi dosegli določene politične smotre. Zato vlada FLRJ ponovno najodločneje protestira zaradi takšne politike italijanske vlade in pričakuje, da bo italijanska vlada v najbližji prihodnosti te ukrepe umaknila.

Vlada FLRJ sodi, da je navzile sedanjim napetim odnosom mogoče in treba sporna vprašanja reševati samo z miroljubnimi sredstvi.

Beograd, 10. novembra. (Tanjug). Današnja jugoslovanska nota italijanski vladi kaže, da kod je prišla nekompromisna, kratkovidna in sovražna politika proti Jugoslaviji in v kakšen položaj so zašli spričo takšne politike italijansko-jugoslovanski odnosi v celoti.

Anglo-ameriški sklep z dne 8. oktobra, kakor tudi vsa prejšnja popuščanja italijanskemu imperializmu, so jasno pokazala, da je bilo vsako popuščanje doseženo z izsiljevanjem in da je temu sledilo še povečanje italijanskih imperialističnih skomin. To dejstvo najbolje ilustrira ravnanje italijanskih krogov po 8. oktobru.

Tako je že drugi dan po izdaji anglo-ameriškega sklepa predsednik italijanske vlade Pella izjavil v italijanskem parlamentu, da

morebiten prevzem uprave v Trstu in cona A nikakor ne bi mogel pomeniti opustitve revandikacij na celotno STO.

Takšne in podobne izjave najodgovornejših italijanskih uradnih predstavnikov nedvomno pričajo, da je italijanska vlada sprejela in razumela enostranski anglo-ameriški diktat z dne 8. oktobra samo kot nov položaj v sklopu njene dejavnosti in teženj po jugoslovanskih ozemljih.

Palača Chiggi je takoj obsodila na neuspeh konstruktivni miroljubni jugoslovanski predlog o sklicanju konference zainteresiranih držav. Kmalu zatem je to potrdil tudi predsednik vlade Pella s postavljanjem nemogočih pogojev.

Hkrati je prišlo do številnih incidentov in provokacij na jugoslovansko-italijanski meji. Zato je morala jugoslovanska vlada večkrat uradno protestirati. Razen tega so metali na jugoslovansko ozemlje propagandne letake sovražne in žaljive vsebine. Grdo so ravnavali tudi z jugoslovanskimi dvolastniki, kar je v nasprotju z določbami videnskega sporazuma. Dalje so aretirali pripadnike slovenske manjšine v Italiji, kot se je nedavno zgodilo z Izidorjem Predanom.

Nadaljujoč takšno politiko proti Jugoslaviji je italijanska vlada nedavno ukinila še nekaj, kar poznajo jugoslovanski narodi edinele iz kominformovske prakse agresivnega pritiska. Gre za najnovejšo gospodarsko blokado Jugoslavije, ki jo je sprožila italijanska vlada s tem, da je prepovedala izvoz v Jugoslavijo. V zvezi s tem, ki ga je jugoslovansko poslanstvo v Rimu vložilo že 3. novembra in na katerega italijanska vlada sploh ni odgovorila, le-ta ni umaknila teh svojih ukrepov, marveč jih je izvedla do kraja in popolnoma prepovedala izvoz.

Začela so se jugoslovansko-avstrijska pogajanja

Dosedanji potek le-teh obeta dobre sadove — Uradno sporočilo o razgovorih pričakujejo jutri popoldne

(Od posebnega dopisnika Borbe)

Dunaj, 10. nov.

Danes so se na Dunaju uradno začela jugoslovansko-avstrijska pogajanja. Državni tajnik za zunanje zadeve Koča Popović, ki je tokrat vrnil obisk avstrijskega zunanjega ministra, je včeraj obiskal predsednika republike Körnerja, kanclerja Raaba, podkanclerja Schärffa in nazadnje še zunanjega ministra dr. Karla Gruberja.

Danes dopoldne ob 10 so člani jugoslovanske delegacije sedli za mizo z avstrijskimi državniimi in visokimi vladnimi funkcionarji. Začela se je razprava o vseh vprašanjih, važnih za Jugoslavijo in Avstrijo. Računajo, da se bo razprava razvijala v vzdušju resnega konstruktivnega sodelovanja. Prva poročila o davišnji plenarni seji, na kateri so sklenili pogajati se v skupinah, dokazujejo, da potekajo pogajanja v redu.

V lanskem obisku dr. Gruberja, v sedanjem obisku Koče Popovića na Dunaju in v razgovo-

rih delegacij obeh dežel se vse-kakor zrcali napredek v poglabljanju medsebojnih odnosov ter sodelovanju med Jugoslavijo in Avstrijo. Takšna pot tudi ustreza koristim narodov obeh dežel. Takšna pot ustreza tudi tistim starim in vztrajnim težnjam naših narodov, da bi predvsem s svojimi sosedi živeli v dobrih in enakopravnih odnosih. Eden izmed tehtnih pozitivnih sadov te orientacije je tudi plodno sodelovanje treh balkanskih dežel.

Treba je poudariti, da so te težnje dobile svoj pomen, ko so se povojne razmere na svetu zamotale in ko je bil resnični mir čedalje bolj ogrožen. Ni pretirano, niti neskomorno, če rečemo, da so bili jugoslovanski napori na tem področju in v tej smeri velikanski. Zgodovina tržaškega vprašanja in normalizacija odnosov z državami sovjetskega bloka so zelo poučen primer, ni pa Jugoslavija krivda, da se te težnje naših narodov niso uresničile. Za odnose dobrih sosedov je potrebno, da jih želi tudi dru-

ga stran, v tem primeru pa na drugi strani te želje čisto ni bilo.

Nasprotno pa so se jugoslovansko-avstrijski odnosi zmeraj ugodno razvijali. Po pravici torej pričakujemo, da bo ostalo tako tudi v prihodnje in da bodo obisk Koče Popovića in dunajska pogajanja še ena pobuda več na tej poti. Z jugoslovanske strani zagotavlja to odkritosrčnost in stvarnost njene politike.

Današnji dunajski jutranji in opoldnevni tisk je posvetil mnogo prostora prihodu Koče Popovića. Izjema so samo avstrijska socialnodemokratska »Arbeiter Zeitung«, ki je njegov prihod v glavem komaj zabeležila, in dva kominformovska časnika »Österreichische Zeitung«, glasilo sovjetske vojske v Avstriji, in glasilo KP Avstrije »Österreichische Volksstimme«, ki obiska nista zabeležila. Nekateri časniki — »Wiener Kurier«, »Weltpresse« in »Das kleine Volksblatt« — priobčijo velike slike Koče Popovića na peronu dunajske zahodne železniške postaje ter na obisku pri

kanclerju Raabu in podkanclerju Schärffu.

Danes je predsednik republike dr. Theodor Körner priredil svečano kosilo, kancler Julius Raab pa svečano večerjo v čast visokega gosta iz Jugoslavije. Medtem si je Koča Popović ogledal zgodovinske znamenitosti glavnega mesta Avstrije.

Nocoj se je razvedelo, da so bili današnji jugoslov.-avstrijski razgovori v zelo prišrčnem vzdušju. V intenzivni izmenjavi mnenj so proučili že mnogo vprašanj. Ministra zunanjih zadev obeh držav sta proučila važnejša vprašanja, ki se tičejo mednarodnega političnega položaja ter medsebojnih odnosov obeh držav. Izvedenci obeh delegacij so se razgovarjali o tekočih vprašanjih gospodarske in pravne narave.

Dosedanji potek razgovorov obeta dobre sadove. Uradno sporočilo o razgovorih pričakujejo jutri popoldne. Takrat bo jugoslovanski državni tajnik za zunanje zadeve Koča Popović imel tudi tiskovno konferenco. B. L.

Govor tovariša Edvarda Kardelja v Ljubljani

Do skrajnosti smo odločeni braniti svojo neodvisnost in ne bomo dovolili, da bi drugi razpolagali z našimi pravicami

(Nadaljevanje s 1 strani)

na fronti, na fronti pa je potrebna dobra komanda, a ne diskusija. To so naši delovni ljudje dobro razumeli. Zato so tudi v takem sistemu krepko podprli napore ljudske oblasti.

Svojo škodljivo vlogo je, razen tega, pri nas odigral tudi birokratizem, proti kateremu smo se ves čas borili, pa vendar njegova resnična nevarnost spetka ni bila povsem jasna niti znatna delu najaktivnejših borcev za socializem. Sebe sovjetski napad na našo neodvisnost 1948. leta je vsem in do kraja odkril, da so nevarnosti birokratizma za družbo na poti k socializmu neprimerne večje, kakor pa so mnogi splošne predvidevali. Razen tega nas je ta napad prisilil na neke spremembe v naših gospodarskih načrtih. Zato smo se takrat odločile obrniti v smeri čim hitrejšega uresničenja demokratičnih principov, o katerih sem prej govoril, kot temelja našega gospodarskega in političnega sistema.

Tovariš Kardelj je nato govoril o delu in metodi nove ljudske skupščine ter o dolžnostih poslancev, nato pa prešel na mednarodni pomen naših uspehov. Uvodoma je omenil, da je današnji svet v težki družbeni krizi, da se zviža v krkih porajanja ekonomsko in politično neobhodnih novih socialističnih družbenih odnosov, ki pa se jim zoperstavljajo stari eksploatacijski ekonomski odnosi, pa tudi stara miselnost v glavah ljudi. Sedanja družbeno krizo v svetu skušajo razni ljudje reševati na razne načine. Eni pravijo, da je potrebna čvrsta roka, ki bo uvedla red. To so skrajno reakcijski elementi. Drugi podkajajo pod firmo diktature proletariata diktaturo birokracije ter državni kapitalizem in to proglajajo za socializem. Tretji pa se boje enega in drugega ter se zbežano in trdovratno oprijemljejo oblik stare buržoazne demokracije. Tovariš Kardelj je nato dejal, da je treba iskati iz te krize demokratičen socialističen izhod. Če hočemo napredni in svobodoljubni ljudje rešiti demokratične pravice ljudi pred napadi antidemokratičnih sil, potem morajo te demokratične oblike dvigniti na višjo stopnjo.

Uspehi, ki smo jih mi v Jugoslaviji dosegli pri izgradnji sistema socialistične demokracije, ki se ne omejujejo samo na pod-

ročje državne uprave, ampak postajajo posoda celokupnega družbenega življenja, od gospodarstva do državne uprave, od socialne problematike do prosvetne aktivnosti, od socialističnega političnega življenja ter miroljubnega znanstvenopolitičnega sodelovanja do svobodnega idejnega in znanstvenega ustvarjanja — vsi ti uspehi so vsekakor izredno prepričljiv praktični primer socialističnega in demokratičnega izhoda iz sedanjih splošnih družbenih krize.

Ta primer je danes optimistična vzpodbuda za vse, ki nečesto sprejeti lažne alternative, pred katero jih postavljajo advokati starega sistema, ki trdi, da ima svet izbiri samo med monopolistično in državno-kapitalistično »močno roko« makartijevskega in fašističnega tipa, ali pa med državno kapitalističnim birokratskim despotizmom stalinovskega tipa.

Res je, neka alternativa obstoji, toda ona je drugačna. Človeštvo ima dejansko izbrati med navedenim ter začasnim reakcijskim izhodom v državni kapitalizmu, naj se ta odeva v take ali drugačne politične forme, in pa med resničnim in trajnim socialističnim in demokratičnim izhodom. Da je ta zadnja pot mogoča — prav o tem pričajo uspehi nove Jugoslavije v izgradnji socialističnih in demokratičnih odnosov.

V tem je potemtakem mednarodni pomen naših uspehov, ki ni majhen. Prav nič ni slučajnega, če naše izkušnje vzbujajo izredno zanimanje po vsem svetu. Te simpatije niso samo posledica naše dosledne demokratične borbe v mednarodnih odnosih, one so obenem tudi rezultat tistega novega, kar je napredku človeštva prinesla naša revolucija.

Mi seveda nikomur ne vsilujemo socialističnih oblik, kakršne so se razvile pri nas, in tudi ne smatramo, da so te avtomatično uporabne za vse narode. Toda nihče, ki se v svetu bori za demokratične principe v družbenem življenju, nihče, ki razmišlja o napredku človeštva in o socializmu, ne more iti slepo mimo naših izkušenj. A posebno, kar se tiče demokratičnih oblik socialističnega gospodarskega upravljanja, na temelju principa samoupravljanja proizvajalcev, tu je delovno ljudstvo Jugoslavije prišlo do rezultatov, ki bodo jutri, na ta ali oni način, vsekakor oblika življenja vsakega naroda na socialistični poti.

Seveda, taka mednarodna vloga Jugoslavije, o kakršni sem govoril, nam pa ustvarja tudi sovražnike. Ne bom jih našteval, ker jih vsi poznate. Enim je Jugoslavija — taka kot je — napoti iz enih, drugim iz drugih razlogov, toda sredstva in metode, ki jih uporabljajo, so več ali manj iste. Eni se poskušajo opirati na ostanke stare kapitalistične Jugoslavije, drugi na odpadke birokratizma in karierizma, toda eni ali drugi s ciljem, da bi razbijali notranjo enotnost delovnega ljudstva in naših narodov. Poleg tega se poslužujejo tudi raznih oblik zunanega političnega pritiska.

Nobenega razloga potemtakem nimamo, da bi se počutili pretirano varne. Uspehi nas ne smejo uspraviti, ampak nam morajo biti vzpodbuda, da bomo toliko bolj poskrbeli za njihovo zavarovanje pred vsakršnimi reakcijskimi napadi in da bomo toliko bolj krepili obrambne sile naše države, ki so najmočnejši steber naše neodvisnosti in miru, v katerem bomo lahko nadaljevali začetno veliko delo graditve socialističnih odnosov.

Tovariš Kardelj je nato govoril o rezultatih te naše politike, o različnih ukrepih, ki so bili potrebni, da smo začeli razvijati nov sistem. Omenil je vzporedne uspehe na političnem področju ter razne pomanjkljivosti in slabosti. Pri tem je poudaril, da

Tovariš Kardelj govori v unioński dvorani v Ljubljani

moramo pri vsem našem delu računati predvsem z dvema faktorjema, to je z materialno, gospodarsko podlago našega družbenega sistema in na stopnjo družbene zavesti delovnih ljudi.

190, republika Makedonija je lani skočila že na 433, Crna gora na 459. Čez dve leti, ko bodo predvidoma dograjeni vsi najvažnejši objekti, kateri so še v gradnji, pa bo indeks takle: Bosna in Hercegovina 405, Makedonija 788, Crna gora 1768.

Indeks dviga produkcije elektrone energije je v jugoslovanskem merilu, kakor je znano, 265, toda v Makedoniji je dosegel že 463, v Crni gori pa celo 1817. Čez dve leti bo splošni povprečni indeks predvidoma 545, v Bosni in Hercegovini 1042, v Makedoniji 2467, v Crni gori pa celo na višini 40 tisoč. Takrat bo Crna gora po proizvodnji električne energije na prebivalca druga republika v Jugoslaviji, takoj za Slovenijo, z dvakrat manjšo produkcijo kot pa Slovenija, ki bo takrat dajala na prebivalca 1100 kwh električne energije.

ŠE NEKAJ O TRŽAŠKEM VPRAŠANJU

Vsem tistim mednarodnim krogom, ki so na en ali drug način nastrojeni proti novi Jugoslaviji, je v zadnjem času neresen tržški problem zelo prav prišel za razne antijugoslovanske mahinacije.

Nikoli nismo vodili nacionalistične zunanje politike — tudi

enostranska rešitev tržškega vprašanja bi bila direktni napad na elementarne pravice narodov Jugoslavije in krvava tragedija za prebivalstvo cone A. V tem smislu je tovariš Tito, v imenu vsega jugoslovanskega ljudstva, pravočasno opozoril vse, ki se jih tiče, da ne bi bilo nobene nejasnosti, kako mi gledamo na celo stvar.

Toda še v nekem drugem pogledu so bile Titove besede in vsi ukrepi naše vlade popolnoma jasni. Mi ne želimo zaostravanja in ne želimo konfliktov, ker se prav dobro zavedamo, kako lahko bi nevarna situacija v zvezi s tržškim vprašanjem zapretila miru v tem delu sveta. Mi smo za miroljubno, sporazumno rešitev spora in smatramo, da je treba storiti vse, kar moremo in smemo storiti, da bi do take rešitve prišlo. Samo enega mi ne bomo nikoli storili: nikoli ne bomo kapitulirali pred politiko gotovih dejanj, ki se vodi v interesu italijanskega imperializma. Sporazuma pa z nami ne bi bilo težko doseči, če bi bili odgovorni krogi v Italiji dejansko pripravljeni odreči se imperialističnim načrtom in barbarskega iztreljanja našega ljudstva na njegovi lastni zemlji, kar je Italija delala in dela vse od 1918. leta pa do danes.

Predlagali smo četverno konferenco, ki naj bi storiла potrebne ukrepe v cilju zmanjšanja napetosti, ki je nastala na tržških mejah in ki naj bi predvidela način pogajanj za končno rešitev tržškega vprašanja. Na ta predlog nam pravzaprav niso niti odgovorili. Namesto tega so postavili drugačen predlog, prišli so namreč s sugestijo o peterni konferenci, ki bi imela drugačen dnevni red. Mi seveda nismo imeli in nimamo nič proti sodelovanju Francije na taki konferenci, toda sugestija je bila sama po sebi, po vsebini dnevnega reda take konference, za nas nesprejemljiva. Zahtevali so namreč od nas, naj gremo na konferenco samo zato, da bi se tam dogovarjali o tem, kako je treba izvesti sklep od 8. oktobra. Pod takimi pogoji mi seveda na konferenci nimamo kaj iskati.

Pa vendar nismo sugestije popolnoma odbili. Bili smo pripravljeni sprejeti predlog, naj se na tej konferenci govori o končni rešitvi celotnega tržškega vprašanja, toda samo pod določenimi pogoji: prvič, brez vsa-

kršnega preudiciranja stališča nasproti 8. oktobra in drugič, da se ničesar ne bo enostransko spreminjalo o Trstu, oziroma coni A, dokler se ne doseže sporazum.

Toda Italija ni bila pripravljena sprejeti take konference. Italijanska vlada je postavila zahtevo, da se mora najprej izvršiti sklep od 8. oktobra, potem naj bi se šle sklicala konferenca, ki bi sklepala o tržškem vprašanju. Toda, o čem naj bi potem sploh sklepala taka konferenca? Očitno o nadaljnjih italijanskih zahtevah na cono B, česar italijanski vodilni politiki niso niti skrivali. Toda o italijanskih teritorialnih zahtevah na cono B se mi z italijansko vlado ne bomo pogajali ne sedaj in ne v bodoče. To smo mi dovolj jasno povedali.

V zadnjih časih je bilo z Zahoda slišati neuradne glasove o raznih variantah predlogov o peterni konferenci. Nekatere sugestije so bile celo v osnovi sprejemljive za nas. Zato smo s svoje strani naznanili zahodnim vladam, da smo pripravljeni iti na vsako konferenco, ki ne bo preudicirala stališča konference do sklepa od 8. oktobra. Rekli smo: mi ne postavljamo kot pogoj za naše sodelovanje na konferenci, da se vi odločite sklepa od 8. oktobra, toda tudi vi nimate pravice, postavljati nam pogoji, naj vnaprej priznamo ta sklep. Konferenca naj razmotri vse predloge in naj stori vse potrebno, da bi prišlo do sporazumne rešitve. Dotlej pa se sklep od 8. oktobra v nobeni obliki ne sme začeti izvajati.

Mi bi bili pripravljeni torej iti tudi na tako konferenco, čeprav bi nad njo ležal stalni pritisk oktobrskih izjave zahodnih vlad in čeprav bi se s tem predal močnemu riziku, da bi konferenca končala z neuspehom. A neuspeh konference bi imel za posledico novo zaostritev, težjo od tiste, ki je nastala neposredno po sklepu zahodnih vlad od 8. oktobra. Smatramo zaradi tega tudi še danes, da bi bilo pametneje predhodno v direktnih diplomatskih kontaktih približati stališča vlad in s tem zagotoviti več izglede za uspešen rezultat konference. Toda pri vsem tem to ni bil in ni niti danes naš pogoj za sodelovanje na konferenci, marveč samo izraz naše želje, da bi zagotovili čimveč pogojev za uspeh konference.

DOLŽNI SMO DATI ODGOVOR DOSTOJEN NAŠE TRADICIJE

Toda glasovi o take vrste konferenci so prav kmalu utihnili, očitno zato, ker je italijanska vlada ostala pri svojih zahtevah, naj se enostranski akt od 8. oktobra izvede, če ne v celoti, pa vsaj deloma.

Za nas je seveda skoraj vseeno ali se oblast preda Italijanom delno ali v celoti, če je to enostransko. Mi zahtevamo, prvič, da se tržško vprašanje rešuje sporazumno z Jugoslavijo, a drugič, da se v nobenem slučaju mesto Trst, oziroma kakršenkoli del cone A ne sme prepušiti Italiji brezpogojno, na milost in nemilost. Tu je potemtakem glavno vprašanje, a ne v tem, če se bo predaja izvršila v celoti ali pa samo delno. Vsaka enostranska predaja oblasti v cono A Italiji je dejansko napad na naše nacionalne pravice, ki nam jih je priznala tudi mirov-

na pogodba. Na te napade smo mi dolžni dati odgovor, dostojen svobodoljubne tradicije jugoslovanskih narodov, ki se ne dajo od nikogar postavljati pred gotova dejanja.

To imperialistični krogi v Rimu vedo. Zato so se zatekli k novim nizkotnim izsiljevanjem. Zavestno so vrgli pred puške tržške policije mlade ljudi pod fašističnimi zastavami, da bi prišli do žrtev, ki bi bile nov argument v izsiljevanju, naj se nasilno izvede sklep od 8. oktobra. Čim se je to zgodilo, smo mi takoj opozorili, da taka izsiljevanja nikakor ne bodo spremenila našega stališča, ampak da bodo, nasprotno, samo povečala splošno napetost na tržških mejah. Obenem pa smo dali tudi svoje predloge in sugestije, ki pa se seveda ne tičejo nekih teritorialnih vpra-

(Nadaljevanje na 3 strani)

NAŠI GOSPODARSKI USPEHI

V nadaljevanju se je tovariš Kardelj dalje časa zadržal pri naših gospodarskih uspehih. Omenil je, da je bila predvojna Jugoslavija med najbolj zaostalimi državami v Evropi, saj so v naši deželi izkoriščali le del zemeljskega bogastva, kolikor pa so ga, so se z njim okoriščali domači in tuji kapitalisti. Potem je navedel nekatere značilnosti izgradnje našega gospodarstva, ter je med drugim rekel:

Proizvodnjo premoga smo dvignili v primerjavi s predvojno na dvakratno količino. Črpanje nafte se je povzpelo od borih 1000 predvojnih ton na 151.000 ton v letu 1952. Tudi predelava nafte je danes že dva in polkrat večja. Ko pa bomo te dni spustili v pogon rafinerije v Sisku in Slavskem Brodu in ko bodo stekli še neki drugi manjši objekti, se bo povečala za 4,5 krat.

Naša metalurgija seveda tudi ni zaostajala v teh naporih. Naša dežela ima vse potrebne pogoje za hiter razvoj metalurgije, predvsem potrebne energije in pa bogata ležišča surovin. Pojavne raziskave na terenu pa so odkrile v naši deželi še tritrat toliko železne, svinčene in cinkove rude, kakor je bilo znano stari Jugoslaviji, boksita pa več kot dvakrat več, da ne omenjam dragocenege novega odkritja ležišč tako važnih metalov kot sta molibden in volfram.

Se važnejše je pri vsem tem dejstvo, da je bilo vse rudno bogastvo v prejšnjih časih odvažano iz naše države kot surovina, medtem ko smo mi že doslej uspeli, da velik del surovin sami predelujemo. Na ta način, ne samo da zmanjšujemo stroške za kupovanje strojev in drugih finalnih izdelkov v inozemstvu, ampak se sami uvrščamo tudi med prodajalce teh izdelkov.

Naši uspehi na tem področju bodo še bolj jasni, če si priključimo v spomin ogromne izgube, ki so jih prizadejali okupatorji na raznih področjih naše metalurgije. Veliko rudnikov je bilo uničenih ali poškodovanih. Uničeno

ali poškodovano je bilo 49% vseh kapacitet metalne industrije. Topilnice so bile vse, brez izjeme, težko poškodovane ali pa uničene.

To se pravi, da je bilo potrebno ogromno naporov samo za obnovo starih kapacitet. Sele na tako obnovljeni osnovi je bilo mogoče graditi dalje. Kljub temu je bila že leta 1952 proizvodnja surovega železa dva in polkrat večja kot pa leta 1939. Proizvodnja jekla se je povzpela na 180, valjanih proizvodov na 200, elektrojekla na 600, če vzamemo proizvodnjo v letu 1939 kot 100.

Toda tudi na tem področju dosežani uspehi odražajo samo del tega, kar smo dejansko dosegli. Tako je n. pr. v glavne objekte te vrste — v Zenici in v Sisku vloženo doslej 79 milijard din, to je 78% potrebnih investicij, toda novi objekti sedaj povprečno obratujejo komaj šele s petino svojih kapacitet. Ze leta 1954 bodo samo ta podjetja dala predvidoma nad trideset milijarde din akumulacije in nad eno milijardo amortizacije.

V tovarno glinice in aluminija v Kidričevem je vloženo doslej 17 milijard din, a potrebni sta do končne zgraditve samo še dve milijardi investicij. Toda šele prihodnje leto se bo začelo vračati, kar smo doslej vložili. V letu 1954 bo ta tovarna že dajala pol milijarde din akumulacije in nekaj okrog 400 milijonov amortizacije, oziroma v izdelek 20.000 ton glinice in 4000 ton valjanega materiala. Leto kasneje pa bomo v Kidričevem izdelali že 45.000 ton glinice in 15.000 ton valjanih materialov.

Znano je, da se je v predvojni Jugoslaviji kot tipično poljedelski deželni ukvarjalo še tik pred vojno s poljedelstvom 75% ljudi. Leta 1921 je bil ta procent za 3,6% višji, in ta mali procent izraža ves gospodarski napredek Jugoslavije v dvajsetih letih. V osemih povojnih letih pa je odstotek poljedelskega prebivalstva padel že na 64,1%. To številko nam dajejo podatki zadnjega

ljudskega štetja, če vzamemo v obzir iste faktorje, ki so veljali v predvojni metodologiji popisa. Tako občutljiva in hitra sprememba v strukturi prebivalstva je prirodna posledica naglega razvoja naše industrije, mnogo hitrejšega kot pa je to bilo v stari Jugoslaviji.

Naj navedem samo nekaj primerov v ilustracijo: produkcija surovega železa se je dvignila v stari Jugoslaviji med letom 1924 in 1939, se pravi v 15 letih, za 86.000 ton, a v šestih letih po vojni (1948—1952) za 139.000 ton. V isti dobi med dvema vojnima je produkcija jekla zrastle za 188.000 ton, v prvih šestih povojnih letih pa za 240.000 ton. V razdobju 1922—1935 je bil povprečni letni dvig produkcije svinca 1,5%, cinka pa 19%. V razdobju od 1948—1952. leta pa je povprečni letni prirastek pri svinu 17,6%, pri cinku pa kar 56%.

V 19 letih je stara Jugoslavija dvignila produkcijo cementa približno za 690.000 ton, nova Jugoslavija pa je samo v sedmih povojnih letih dosegla prirastek 730.000 ton.

Celo v tekstilni industriji, ki je bila vsekakor med najboljše razvite v stari Jugoslaviji, je tempo razvoja po vojni mnogo hitrejši. Medtem ko je pred vojno bilo potrebno 22 let, da bi se število vreten v bombažni industriji povečalo za 191.000, smo v socialistični Jugoslaviji samo v petih letih povečali število vreten za 139.000.

Dovolite mi, da vam ponazorim v zvezi s tem tudi dejstvo, ki govori, kako je socialistična Jugoslavija pomagala gospodarsko zaostajajočim republikam v njihovem razvoju.

Znano je, da se je v primerih z letom 1939 naša industrijska proizvodnja povprečno podvojila. Toda kako je s to stvarjo v industrijsko bolj zaostalih republikah? Naj govorim številke. Če označimo stanje iz leta 1939 s 100, je republika Bosna in Hercegovina dosegla leta 1952 indeks

Govor tovariša Edvarda Kardelja v Ljubljani

ENOSTRANSKA REŠITEV TRŽAŠKEGA VPRAŠANJA BI BILA NEPOSREDEN NAPAD na elementarne pravice naših narodov in krvava tragedija za prebivalstvo cone A

(Nadaljevanje z 2. strani)

šanj, kakor trde neki časopisi, ampak se nanašajo izključno na proceduro priprav za peterno konferenco.

A čemu je odločujočim krogom v Italiji vse to potrebno? Upravičeno mora vsak pameten človek podvomiti, da gre tu samo za cono A. Konec koncev, v coni A je glavno vprašanje mesto Trst. Toda vsem je znano, da je tovariš Tito javno izjavil, da je Jugoslavija pripravljena pod gotovimi pogoji priznati italijansko suvereniteto nad mestom Trstom v sporazumno določenih mejah. Ali je cela ta italijanska histrija potemtakem nastala res samo zaradi slovenskih vasi v coni A? Ali so res ta slovenska naselja v coni A za Italijo tako strašno važna? Ne, nikakor ne. Stvar je v tem, da današnja Italija ne želi sporazuma z Jugoslavijo, marveč zahteva diktat. A ta diktat hoče zato, da bi tržaški konflikt pretvorila v konflikt med Jugoslavijo in zahodnimi državami, zato da bi spodbudila prijateljske odnose med njimi, da bi zaostri la te odnose in na ta način dosegla svoj glavni cilj, namreč, da bi mogla izrabiti Atlantski pakt kot oporišče za svojo antijugoslovansko politiko. Pristaši italijanske imperialistične ekspanzije na Balkanu in dalje na obale Sredozemskega morja dobro vedo, da so vse njihove antijugoslovanske akcije vnaprej obsojene na klavnu fiasco, če ne potegnejo v antijugoslovanske kompote tudi druge sile. Zato na vse moč načne poskušajo pretvoriti Atlantski pakt v oporo njihovih ekspanzionističnih planov proti Balkanu, pokvariti odnos prijateljskega sodelovanja Jugoslavije z zahodnimi državami in tako ustvariti sebi za daljšo dobo odskočno desko za nove antijugoslovanske akcije. Zato so imperialistični faktorji v Italiji načelno proti sporazumni rešitvi tržaškega vprašanja. Oni so sploh proti vsaki politiki, ki bi olajšala ustvarjanje prijateljske atmosfere med Italijo in Jugoslavijo. Njim je Jugoslavija naproti, oni bi jo radi izbrisali iz geografske karte. Zato pa orientacija sedanje Italije ne more biti politika jugoslovansko-italijanskega prijateljstva, marveč samo politika antijugoslovanskega komplota, in sicer vse dotlej, dokler bodo take ekspanzionistične tendence dominirale v italijanski uradni politiki.

Toda postavlja se vprašanje: kam vodi ta politika? Ali je ona res samo antijugoslovanska? Ne, nikakor ne! Ona je predvsem naperjena proti miru, ki se tiče vseh narodov. Ona je antievropska, ker ruši zaupanje evropskih narodov v možnost skupne

obrambe mira. Ona, konec koncev, spodbujala sam Atlantski pakt, ker ga hoče pretvoriti v

Tovariš Kardelj po prihodu na ljubljansko postajo instrument italijanske osvajaalne ekspanzije.

Skratka, taka politika je nemiroljubna in destruktivna, kajti

ona pomeni kupovanje italijanskega sodelovanja v Evropski obrambni skupnosti za ceno rušenja resničnih in trdnih pozicij mira na Balkanu, ki jih predstavlja tudi Jugoslavija, zlasti v njenem prijateljskem in zaveznem sodelovanju z Grčijo in Turčijo.

Morda so neki rimski prenapetosti zaradi tega te dni tako hrabri, ker smatrajo, da so bila naša opozorila samo blef. Če se pečajo s takimi kombinacijami, potem se usodno motijo. Naj ne sodijo nas po sebi! Mi vemo, da je blef njihovo staro in znano orožje. Tudi to pot poskušajo z blefom izsiliti iz rok zahodnih vlad orožje za nadaljnje osvajalne antijugoslovanske akcije. Toda mi branimo samo svoje elementarne nacionalne pravice in zato v naši politiki ni nobenega prostora za blef. Mi se prav dobro zavedamo, da bi — če bi Italija nadaljevala dosedanj antijugoslovanski kurz — prej ali slej razvoj prišel do te točke, ko bi italijanskemu imperializmu morali reči: stop! In ker se tega dobro zavedamo in ker smo globoko prepričani, da politika koncesij ni doslej zaustavila še nobenega osvajačca, ampak ga je samo ohranila, zato smo še danes, na prvem začetku obnavljanja rimskega imperializma, čvrsto odločeni reči: niti koraka dalje! Mi drugega izhoda nimamo, kajti če bi postopali drugače, potem bi prenehali biti neodvisna država in svobodno ljudstvo.

SPORAZUM — EDINA REŠITEV

V Italiji se torej znova igrajo z ognjem, ne da bi do kraja razmislili o posledicah, ki lahko nastanejo. Toda, če v Italiji niso sposobni o tem trezno razmišljati, potem morajo vsekakor to storiti drugi narodi in njihove vlade, ki se jih temeljito tiče, ali bo ta del sveta krepko oporišče miru ali pa izvor novih mednarodnih komplikacij.

Vsa Italija danes živi pod pritiskom teroristične atmosfere nacionalizma in revanšizma, ki so jo ustvarili maloštevilni, toda vplivni krogi najreakcionarnejših fašističnih in drugih nacionalističnih elementov, ob navdušenem pritrjevanju kominformističnih spekulativ, ki imajo pri vsem tem seveda čisto posebne svoje račune, kateri nimajo nobene zveze ne s Trstom ne z interesi Italije.

Prepričan sem, da mnogi pametni ljudje v Italiji vsekakor iskreno žele, da bi se jugoslovansko-italijanski odnosi drugače razvijali. Toda oni se ne upajo tega glasno povedati, ker se boje teroristične atmosfere, ki jih pritiska. Se več, mnogi se proti

svojemu pravemu prepričanju, iz strahu in oportunizma, čutijo celo prisiljene, sodelovati v antijugoslovanski kampanji. Tako vzdruže dominira tudi v vladi. A vse koncesije v tržaškem vprašanju, ki so jih Italiji dajale zahodne vlade, so bile samo prilivanje olja na ogenj, kajti bile so za imperialistične, nacionalistične in kominformistične kroge v Italiji stalen argument, da njihova politika izsiljevanja pri naša rezultate. Zato je sedanje stanje tržaškega vprašanja pravzaprav tudi simptom krize cele povojne politike zahodnih vlad nasproti Italiji. Skrajni čas je, potem, da se na Zahodu končno odločijo, ali bodo svojo politiko v tem delu sveta bazirali na italijanskem imperializmu, ali pa na enakopravnem sodelovanju z vsem narodi na jugovzhodu Evrope. Pravo jamstvo miru so lahko samo odnosi, ki nastajajo na bazi te druge politike, medtem ko prva vodi samo k raz-

cepljanju Evrope in spodbujanju dejanskih in že ustvarjenih stvarnih oporišč miru.

Neštokrat smo že poudarili, da Jugoslavija želi prijateljstvo in prijateljsko sodelovanje z Italijo. Kljub sedanjemu težkemu konfliktu je tako sodelovanje še vedno mogoče. Ono je neobhodno zavoljo zaštite miru. Razen tega je ekonomska struktura obeh dežel taka, da omogoča zelo intenzivno gospodarsko sodelovanje v vse smeri. Zagotovitev miru in prijateljstva na Jadranskem morju bi razen tega močno okrepila resnične demokratične sile v Italiji, se pravi, doprinesla bi demokratični, politični stabilizaciji v sami Italiji.

Ali se res spričo vsega tega ne najdejo v Italiji politične sile, ki bi znale pravilno odtehtati vse te elemente; sile, ki bi pojmile, da bi jih konstruktivni sporazum z Jugoslavijo, ki bi obenem odprl perspektive bodočega prijateljskega italijansko-jugoslovanskega sodelovanja, uvrstil v italijanskih množicah, a ne oslabil.

Mi verujemo, da take sile v Italiji obstoje, toda da bi lahko

v bodoče odbijali vse možnosti za sporazum, potem bodo samo pred vsem svetom potrdili tisto, kar mi ves čas govorimo, namreč, da tistim, ki danes odločujoče vplivajo na italijansko politiko, ne gre za Trst in cono A, marveč za mnogo več, se pravi, da posegajo po neodvisnosti narodov Jugoslavije. Toda tu bodo naleteli na enoten in nepredoren zid narodov Jugoslavije, ki ga ne bodo omajali ne histerično kričanje, ne izsiljevanja in ne rožljanje z orožjem.

Naš predlog je jasen in pošten: sedimo za zeleno mizo in poiščimo kompromisno rešitev s perspektivo na bodoče jugoslovansko-italijansko prijateljsko sodelovanje, ki bo marsikaj v izvrševanju take rešitve olajšalo, kot pa to danes izgleda.

Tovariši in tovarišice, dogodki in zvezi s tržaškim vprašanjem so slehernemu našemu človeku prepričljivo ponovno dokazali, koliko je narodom Jugoslavije potrebna njihova enotnost, koliko jim je potrebna močna skupna država in močna ljudska armada. Pa še več, ti

dokončno zbrisala vse vrste nacionalizma sveta. Tudi to je velika pridobitev naše socialistične revolucije; pridobitev, ki daje novi Jugoslaviji tisto silovito moč, ob kateri so se doslej in se bodo tudi v bodoče skrhalo vsi poskusi sovražnih sil, da bi spodbudili enotnost delovnih ljudi in narodov Jugoslavije.

In še nekaj so tržaški dogodki ponovno dokazali. Ponovno so izpričali, da napori, ki smo jih storili v korist okrepitve obrambnih sil, niso nikoli preveliki in da materialni izdatki, ki so zato potrebni, nikoli niso stran vrhni. Tovariš Tito je nekoč dejal: »Več znoja v miru, manj krvi v vojni.« Vsi dogodki so mu dali prav. Jugoslavija ni velika država, toda dovolj velika in dovolj razvita, da imamo lahko tako armado, ki bo trd oreh za vsakega agresorja. In če bomo imeli tako armado, potem nam bodo manj pretili in vršili manj pritiskov na nas. Imeli bomo mir na naših mejah.

Ponavljam, kar sem rekel že prej: Mi nikomur ne prefinimo, toda svojo neodvisnost in svoje

Tovariša Kardelja so na postaji pozdravili Miha Marinko, Boris Kraigher, France Hočevar in drugi

prišle do izraza, zato je predvsem potrebno, da italijanski imperialistični kričaji dobe do stojen odgovor na svoja neodgovorna izzivanja. Z jugoslovanske strani so ga dobili in ga bodo dobili tudi v bodoče, če bodo stvari gnali dalje. Toda potrebno je, da to store tudi tisti, ki so se svojo politiko poskušanja italijanski politiki izsiljevanja dejansko znašli na repu italijanske antijugoslovanske politike. Potrebno je, da oni jasno in glasno povedo, da ne bodo sodelovali v nikakršnih antijugoslovanskih komplotih, ki jih poskušajo organizirati povampirjeni imperialistični elementi v Italiji. Če tega ne bomo storili, potem tržaško vprašanje ne bo samo grožnja miru, ampak bo postalo tudi zastava novih fašističnih maršev na Rim.

Ako stvari pogledamo z resničnih demokratičnih pozicij, potem tržaško vprašanje nikakor ne izgleda tako strašno nerešljivo, kakor se danes zdi. Toda, da bi kakršnakoli rešitev mogla odigrati pozitivno vlogo, potem bi morala predvsem pomeniti preobrat v jugoslovansko-italijanskih odnosih v pozitivnem smislu, ki bi bil garancija, da se bodo v bodoče eventualna sporna vprašanja reševala v prijateljskem duhu, kakor jih, na primer, danes rešujemo sosednjo republiko Avstrijo. A to pomeni, da je sporazumna rešitev tržaškega vprašanja edina pozitivna rešitev, še več: edina dovoljena rešitev, kajti vsaka druga bi imela usodne posledice za stvar miru in tem delu sveta.

Jugoslovanska stališča in predlogi dovoljujejo maksimalne možnosti, da bi se tako rešitev našla. Oni so dovolj široka baza, da bi se sporazum lahko dosegel, če bi se v Italiji odrekli ekspanzionistični politiki proti Jugoslaviji sploh in če bi sprejeli ponujeno roko prijateljskega sodelovanja. Če pa bodo tudi

dogodki so pokazali, do kakšne visoke stopnje se je ta enotnost že razvila in kako močan faktor je postala v življenju našega delovnega ljudstva. To ni več samo enotnost ljudi, ki so se dogovorili za skupno politično pot. To je že enotnost organizma, ki je postal neločljiva celota in ki lahko živi samo kot celota. Jugoslovanska socialistična skupnost je že postala enoten organizem, neprimerno trdnjši in enotnejši, kakor kakršnakoli buržoazna nacija, ki jo razjedajo težka notranja razredna nasprotja. To, kar nas je povezovalo — to je socializem, to je ukinitve sistema eksploatacije človeka po človeku, naroda po narodu. Kar nas je povezovalo — to je zmaga delovnega človeka, ki mu je vsakdo brat, ne glede na jezik in narodnost, ki skupaj z njim in v skupnih naporih gradi sebi in bodočim generacijam lepše življenje. Kar nas je povezovalo, to je zavest, da vsak napredek in vsak uspeh, v kateremkoli delu Jugoslavije, bogati celo našo skupnost in vsakega njenega posameznega člana. Zato mi danes nimamo več problemov, ki bi težili samo posamezen narod Jugoslavije, kajti vsi taki problemi so problemi vse Jugoslavije.

Zato so prav tržaški dogodki najboljšo potrdilo, kako je bilo pravilno in uspešno, ko smo ves čas bdeli nad idejo bratstva in enotnosti narodov Jugoslavije in ko smo jo budno varovali pred vsemi napadi sovražnikov, ki so s temi napadi na našo enotnost dejansko hoteli podkopati in uničiti oblast delovnega ljudstva in pridobitev socialistične graditve. Danes lahko rečemo, da je ni več sile, ki bi lahko povzročila resno škodo enotni jugoslovanski socialistični skupnosti delovnih ljudi, kakor je ni več sile, ki bi mogla razbiti enakopravnost jugoslovanskih narodov. Socializem je skoval nekaj novega, klicu take višje vrste združevanja ljudi, ki bo

pravice bomo branili proti vsakomur, ki bi jih napadal. In na drugi strani, v obrambi miru in svobode narodov ter v borbi proti agresiji smo pripravljeni združiti svoje sile z vsemi narodi, ki si istotako žele mir, kot si ga želimo mi. Zato je moč nove Jugoslavije samo moč miru, moč obrambe proti agresiji in prav nič drugega. In to moč bomo krepili in jo moramo krepiti tudi v bodoče.

Vse te stvari morate imeti pred očmi, tovariši in tovarišice, ko boste 22. novembra stopali na volišče. Volili boste za socialistično demokratično notranjo politiko. Volili boste za nadaljnjo graditev materialnih temeljev blagostanja vseh naših delovnih ljudi, volili boste za svobodo delovnega človeka in za enotnost ter enakopravnost naših narodov. Volili boste za politiko miru in varnosti na naših mejah. Volili boste za politiko dosledne obrambe in nedotakljivosti naših nacionalnih pravic, naših meja in bogastev naše zemlje. Volili boste za gospodarski in kulturni razcvet republike Slovenije. Volili boste za vsestranski napredek in za krepitve moči naše jugoslovanske socialistične skupnosti, ki gre na čelu s tovarišem Titom novim zmagam naproti.

Naj živi močna in trdna socialistična skupnost jugoslovanskega delovnega ljudstva! Naj živi in dosega nove velike uspehe v korist delovnega ljudstva — ljudska republika Slovenija! Naj živi organizator naših zmag in zvesti tribun jugoslovanskega delovnega ljudstva — tovariš Tito!

Govor tovariša Kardelja so poslušalci pogosto prekinjali z vzklikanjem in pritrjevalnim stopkanjem, ki se je še posebno ploskanje, ki so ga v borbenih besedah tovariša Kardelja o tržaškem vprašanju, ob koncu govora pa so navzoči nekaj minut navdušeno vzklikali: »Kardelj-Tito!« in »Heroj-Tito!«

V Beogradu so govorili Moša Pijade, Vladimir Simić in Marko Belinić

Danes je bilo na Studentskem trgu v Beogradu veliko volilno zborovanje katerega se je udeležilo nekaj deset tisočev Beograđanov. Na zborovanju so govorili poslanski kandidati Beograda, predsednik Zveznega sveta Ljudske skupščine Vladimir Simić, podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Moša Pijade in predsednik Pokrajinskega odbora sindikatov za Hrvatsko Marko Belinić.

Ze pred 16. uro so pričele prihajati na Studentski trg skupine

Aleksander Ranković v Črni gori

Bar, 10. nov. — Podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Aleksander Ranković je danes obiskal tobačno tovarno v Titogradu. V njegovem spremstvu so bili predsednik Izvršnega sveta Crne gore Blažo Jovanović, člani Zveznega izvršnega sveta Krsto Popivoda, Veljko Zeković in Moša Marković ter podpredsednika Izvršnega sveta Crne gore Andrija Mugoša in Filip Bajković. Podpredsednik Ranković se je dalj časa prisrčno razgovarjal z delavci in strokovnjaki tovarne. Zatem si je tovariš Ranković ogledal gradnjo nasipa za železniško progo Beograd-Bar, obiskal je državno kmetijsko posestvo Toplice pri Baru in si ogledal gradbišče barske luke.

D. B.

delavcev iz beograjskih podjetij in člani osnovnih organizacij SZDL. Nosili so zastave in transparente z volilnimi gesli in protesti spričo anglo-ameriškega sklepa o izročitvi Trsta in cone A Italiji. Ko so se pojavili poslanski kandidati, so jih udeleženci zborovanja toplo pozdravili.

Prvi je govoril Marko Belinić, ki je ugovarjal, da so delovni ljudje po VI. kongresu Zveze komunistov pokazali neverjetno delovno junaštvo in vsestransko politično dejavnost in tako dokazali, da so sklepe tega kongresa večidel že uveljavili. O predvolilnih pripravah je gov. Belinić poudaril, da ogromno zanimanje milijonov volivcev kaže, da se uresničile besede tov. Kardelja na IV. kongresu SZDL, da mora Socialistična zveza »postati vseljudeški parlament«.

Govorec o enostranskem sklepu Londona in Washingtona glede tržaškega vprašanja je Belinić dejal:

»Povedati vam moram, tovariši in tovarišice, da obstoji na Hrvatskem prav takšna odločna borbeno enotnost ljudstva, kakršna je v bratski republiki Srbiji. To je široka ljudska enotnost, kjer vsi stoje kot en mož za besedami tov. Tita, da so takšni sklepi, kakršen je sklep o coni A in Trstu, nam sovražni

in da bomo z vsemi silami znali štiti svoje pravice.«

Zatem je burno pozdravljen spregovoril podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Moša Pijade.

Ivan Božičević govoril zagrebškimi železničarjem

Zagreb, 10. nov. (Tanjug). — Generalni tajnik Zveze sindikatov Jugoslavije Ivan Božičević je govoril danes delavcem zagrebških železniških kolektivov, ki so ga kandidirali za Zvezni svet proizvajalcev. Dejal je, da so mnogi obiski naprednih ljudi v Jugoslaviji in povezava naših sindikalnih in drugih organizacij z naprednimi ljudmi in gibanji po svetu prispevali k temu, da je s potjo, po kateri stopa Jugoslavija seznanjeno čedalje več ljudi po svetu in da jo čedalje bolj priznava. Glede tržaškega vprašanja je Ivan Božičević poudaril, da je v zvezi s tem vnovič prišla do izraza naklonjenost naprednih ljudi sveta pravični borbi Jugoslavije.

Ivan Božičević se je danes tudi razgovarjal z volivci o problemih železniških kolektivov, kakor tudi o sistemu delavskega samoupravljanja, ki ga je treba uveljaviti na železnica.

Pariz je sprejel povabilo na Bermude z nekakšno nelagodnostjo

(Od posebnega dopisnika »Borbe«)

Pariz, 10. nov.

Vest o bermudskem sestanku ni prišla povsem nepričakovano. Ponovitev te stare Churchillove pobude, ki svoj čas ni imela sreče, da bi se uresničila, je bila napovedana že v večerajšnji izjavi Johna Fostera Dullesa na tiskovni konferenci, vendar pa je sprejel Pariz vabilo na ta sestanek sinoči z razpoložljivostjo, ki ni bilo brez nelagodnosti.

Pravijo, da je pobuda tudi tokrat prišla od angleškega ministrskega predstavnika. Washington se je s to angleško pobudo strinjal brez pridržka v glavnem iz dveh nagibov: potem ko je SZ zavrnila vabilo, naj bi se udeležila konference v Luganu, zdaj menijo, da so razgovori treh zahodnih držav o zahodnonemškem vprašanju logična posledica te odločitve. Na drugi strani pa je ponovno pisanje angleškega tiska o možnosti, da bi se sestal Churchill in Malenkov, še en razlog, da je Washington privolil v nujen sestanek predstavnikov treh zahodnih držav »na najvišji stopnji«.

Tu vzbuja posebno pozornost naglica, s katero je London vztrajal na skorajšnjem sestanku Eisenhowerja, Churchilla in Laniel. Zato je razumljivo, da so privolitev Washingtona sprejeli v Londonu ugodno in da so jo celo ocenili kot Churchillov diplomatski uspeh. To se je zgodilo temprej, ker London in Washington najbrž ne poudarjata na bermudski sestanku z istovetnimi načeli v presojanju sedanje faze mednarodnih odnosov, zlasti glede nemškega vprašanja.

V Parizu pa je bil ta odmev nekoliko drugačen. Tako imenovani »obveščeni krogi« v Parizu sicer že zdaj ne prikrivajo, da se s to poudarjeno naglico Londona ne strinjajo, čeprav o Lanielovem sodelovanju na bermudski konferenci na splošno nihče ne dvomi. Takšnega razpoloženja Pariza tik pred bermudsko konferenco si ni težko pojasniti, če pomislimo, da bo na tem sestanku glavna točka dnevnega reda nemško vprašanje.

Znano je, da so v Parizu v večjim obžalovanjem kakor v Washingtonu, in morda tudi v večjem kakor v Londonu, sprejeli sovjetsko odklonitev luganske konference. Francoski tisk je spričo tega odkrito poudaril mnenje, ki mnogorede rečeno ni posebno daleč od Quai d'Orsayja, da je moskovska odklonitev luganskim razgovorom praktično uzakoniła razdelitev Nemčije in s tem podprla ratifikacijo pogodbe o evropski vojski. Če pomislimo, da je bila v Londonu zadnje čase izražena nestrpnost sprdnje francoskega zavlavljanja ratifikacije pogodbe o evropski vojski, je povsem logično pričakovati, da se bo Francija na bermudski konferenci znašla pod dvojnimi pritiskom.

Nekateri opozovalci celo odkrito napovedujejo, da je treba zdaj, ko je propadla ideja o Luganu, pričakovati, da se bodo ZDA odločno in z vsemi sredstvi zavzele za to, da bi čimprej ratificirali bonnsko in pariško pogodbo, da bi se čimprej uveljavila tako imenovana politika gospodarske in vojaške združitve Zahodne Evrope, to se pravi obojstravno Zahodne Nemčije.

V drugi polovici decembra bodo v Franciji izvolili novega predsednika republike. Svojo odločitev, da bi se naposled izrekla o evropski vojski, je Francija med drugim utemeljevala tudi s tem važnim razlogom svoje notranje politike. Ni pa izključeno, da bo konferenca na Bermudskih otokih imela tudi to posledico, da bo skrajšala rok, do katerega naj bi se Francija izrekla o evropski vojski. Drugače, kakor pričakujejo v Parizu, razen razgovorov o problemu politične konference o Koreji in sploh o vprašanju odnosov s Kitajsko, ni izključeno, da bodo najvišji predstavniki treh zahodnih držav izkoristili bermudski sestanek, tudi za proučitev tržaškega vprašanja. M. Vitorović

Eisenhower, Churchill in Laniel se bodo prihodnji mesec sestali na Bermudih

Washington, 10. nov. (Reuter).

Uradni krogi v Washingtonu so sinoči sporočili, da bo prihodnji mesec na Bermudskih otokih sestanek predsednika ZDA Eisenhowerja, predsednika angleške vlade Churchilla in predsednika francoske vlade Laniela, ki bodo proučili svetovne probleme na splošno, posebej pa vprašanje Nemčije. Pričakujejo, da bo predsednik ZDA Eisenhower danes objavil podrobnosti v zvezi z bližnjo konferenco.

Poslanik FLR Jugoslavije v Argentini izročil akreditivna pisma

Buenos Aires, 10. nov. (AFP).

Novi jugoslovanski poslanik v Argentini Slavoljub Petrović je izročil danes predsedniku argentinske republike Peronu akreditivna pisma.

OBROBNE PRIPOMBE K PELLOVEMU OBISKU V TURČIJI (IV)

Ne dotaknite se tega leva!

Od stalnega dopisnika »Borbe«

Istanbul, novembra.

Allughiamo la nostra via, prenderemo la Turchia e so le cose vanno bene, andiamo in Atina! Andiamo per Atina, per passare vita fina, prenderemo il Pireo anche tutto mar' Egeol

To so d'Annunzijeve stih, s katerimi je iz Anatolije pregnani italijanski imperializem napovedoval svojo vrnitev v Turčijo in na katerih je vzgajal mlada pokolenja Italije v imperialističnih groznjah, da bodo Italijani Turčijo znova podjarmili. Ne smemo pozabljati, da so imeli Italijani po prvi svetovni vojni v rokah velika anatolska področja in da so potem, ko so jih izgubili, silno narasle skomine italijanske buržoazije po tem ozemlju. Leta in leta so kričali zaradi te izgube in dolžili zavezničke, da so jih

prevarali, Mussolini pa se je takoj po razglasitvi turške republike pripravil, da bi Turčijo napadel.

Italijanske grožnje Turčiji so bile čedalje hujše. Gabriele d'Annunzio je kar naprej sejal mržnjo proti tej deželi, izčrpani v hudi vojni za osvoboditev. Njegovo knjigo »Libro ascetico della giovane Italia«, v kateri se zavzema za to, naj bi Italija zasedla turške pokrajine z velikimi naravnimi bogastvi, je sprožila v Turčiji pravi vihar razumljivega ogorčenja. Na to dannunzijsko na najuspešnejši način odgovorili šele leta 1939, ko so se po abesinski vojni italijanske grožnje Turčiji zelo okrepile in močno vznemirile javnost.

Novinar, publicist in pesnik Faruk Girtun Dže je tisto leto izdal lepo ilustrirano pesnitev, naperjeno proti italijanskemu

imperializmu, z naslovom »Ne dotaknite se tega leva«. (Stari hititski lev je še zdaj simbol turške moči, ker Turki menijo, da izvirajo od Hititov.) Medtem ko so imele knjige v Turčiji pred vojno neznatno naklado, so to pesnitev izdali v 100.000 izvodih in jo takoj razprodali. Zdj bi težko kje našel še kak izvod. Med mnogimi ilustracijami je na ovitku tudi velika slika, ki prikazuje sodobne turške konjenike s turško zastavo, kako drve v Rim. Ilustracije v brošuri prikazujejo Kemala Atatürka v spopadu s sovražnikom, sivga volka Anatolije v obrambi dežele, d'Annunzia kot Don Kihota, italijanskega vojaka, kako polomljenih kosti beži iz Turčije, turški vojak pa stoji na braniku ozemljine na zgodovinskem ozemlju, ki je po prvi svetovni vojni pripadel Italiji.

Italijanski imperializem torej ni znan samo nam Jugoslovonom, marveč prav tako dobro tudi Turkom, saj so ga dovolj čutili na lastni koži. Kako velika nevarnost je za Turčijo in za ves Balkan italijanski imperializem, pa naj bo Giolittijev, Titionijev ali Mussolinijev, je videti tudi iz tega, da je Kemal Atatürk do svoje smrti 1938 budno spremljal dogodke v Italiji in ostro reagiral na sleherno italijansko grožnjo Turčiji.

Zaradi čedalje hujših groženj Italije je Turčija predvsem z namenom, da bi se zavarovala pred italijanskim imperializmom, leta 1939 sklenila pogodbo z Anglijo in Francijo. Nemci so srdito reagirali na ta ukrep Ankare in von Pappen je kmalu potem Turčijo zapustil. Pred odhodom se je v pogovoru s skupino uglednih turških diplomatov na sedežu nemškega veleposlanstva v Ankari pritoževal spričo podpisa te pogodbe in vprašal nazvzoče Turke, proti komu je bila pravzaprav ta pogodba podpisana. Odgovor se je glasil: »Proti Italiji, ker so njeni ukrepi že več let naperjeni proti Turčiji.«

Ko je von Pappen zahteval še nadaljnja pojasnila, je neki turški diplomat rekel: »To pogodbo smo podpisali zato, da bi se zaščitili pred Mussolinijem Italijo, ker imamo z njo slabe izkušnje še iz časov po prvi svetovni vojni, ko so nam hoteli Italijani iztrgati matično ozemlje.« Na von Pappenovo vztrajanje, zakaj Turčija ni podpisala pogodbe z Italijo in Nemčijo, je ta turški diplomat kratko malo odgovoril s starim turškim pregovorom: »Nikar ne drži roke nad špranjo, v kateri te je že pičil škorpion.«

Zdravko Pečar

Italijanski vojak streljal na naše obmejne straže

Nova Gorica, 10. nov.

Davi ob 7.55 je neki italijanski vojak, ki pripada rednemu sestavu italijanske vojske, patroliral v obmejnem pasu pri Sempetru pri Novi Gorici. Vojak se je povsem približal železniški progi, kjer teče jugoslovansko-italijanska meja, iznenada naperil svoje orožje proti našim obmejnimi stražarjem in streljal. Ker pa so naši obmejni stražarji bili oprezní, italijanski vojak ni nikogar zadel. Po tem incidentu se je italijanski vojak hitro umaknil v notranjost italijanske obmejne pasu.

Provokacija je bila očitno inscenirana zato, da bi izzvala reakcijo pri naših obmejnih stražarjih.

F. V.

Osnutek odgovora Sovjetski zvezi sestavljen

Pariz, 10. nov. — Francoski, angleški in ameriški diplomatski strokovnjaki so sinoči v Quai d'Orsayu zaključili redakcijo odgovora treh zahodnih velesil na zadnjo sovjetsko noto. Osnutek tega odgovora so zdaj poslali vladam treh držav v odobritev.

Admiral Radford obiskal cono A

Trst, 10. nov. (UP). Načelnik skupnega ameriškega generalštaba admiral Arthur Radford je obiskal danes cono A STO. Razgovarjal se je s poveljnikom ameriških enot v tej coni, z generalom Mc Fadyenom. Sodijo, da se je Radford sestal tudi s poveljnikom angloameriške uprave generalom Wintonom. Vendar te vesti niso uradno potrjeni. Čez dve uri je general Radford zapustil cono A, vendar ni obiskal Trsta samega.

Beograd, 10. nov. (Tanjug). — Tanjug je zvedel iz obveščenih virov, da je bila jugoslovanska vlada vnaprej uradno obveščena

Sklepna beseda: v glavnem kakor običajno

Od stalnega dopisnika »Borbe«

Trst, 10. novembra.

Po neredih, ki so ostali ko grd madež v spominu Tržačanov, krožijo po mestu mnoge vesti in komentarji. Tržačani so obsodili fašistične neredne in njihove organizatorje, organizatorji neredov pa so med seboj obsodili Tržačane, ki se jim jih ni posrečilo »ogrozi za stvar matre patrie«.

OBČINSKA SEJA BREZ BARTOLIJA

Pravijo, da je najbolj žalosten spričo neuspeha fašističnih demonstracij irendentistični predsednik tržaškega občinskega sveta

Tržaški ep'log

— Ljudje, pogledjte, kri so prelili ...

RAZGOVORI MED PREDSTAVNIKI GRŠKEGA, TURŠKEGA IN JUGOSLOVANSKEGA GENERALŠTABA SO SE ZAČELI

Beograd, 10. nov. (Tanjug). — V generalštabu JLA v Beogradu so se danes začeli razgovori o vojaškem sodelovanju med predstavniki grškega, turškega in jugoslovanskega generalštaba. S tem se nadaljujejo v februarju v Ankari začeti razgovori, ki so se julija nadaljevali v Atenah.

Jugoslovansko vojaško delegacijo na teh razgovorih vodi namestnik načelnika generalštaba JLA generalni podpolkovnik Ljubov Vučković, turško načelnik operativnega oddelka turškega generalštaba generalni podpolkovnik Salim Džosum, grško pa načelnik operativne uprave generalštaba narodne obrambe generalni major Teodosios Papatanasliadis.

Temelj vojaških razgovorov med tremi državami je ankerski sporazum, ki nalaga generalštabom, da »nadaljujejo svoje sodelovanje, da bi svojim vladam predložili priporočila v zvezi z vprašanji obrambe«.

Naloga tretjega zasedanja predstavnikov generalštabov je bila natančneje določena z juljsko konferenco zunanjih ministrov Jugoslavije, Grčije in Turčije v Atenah, na kateri so sklenili, da bodo generalštabi na prihodnjem sestanku, torej na tem, ki se je danes začel, »proučili temeljne pospeševanja tristranskega vojaškega sodelovanja in ustrezne oblike, ki bi mu jih bilo treba dati«.

Z VSEH STRANI SVETA

KOREJA Pot iz zagate skušajo najti

Pan Mun Jom, 10. nov. (Reuter). Davi je bil sestanek zastopnikov severnokorejskih in kitajskih oboroženih sil ter Zdr. ženskega poveljstva, ki skušajo najti pot iz zagate, v katero so prišli prelminarni razgovori. Davinjsi sestanek je bil tajen. Zastopniki obeh strank skušajo sedaj dobiti sporazum o dnevnem redu prelminarnih razgovorov, ki naj bi pripeljali do politične konference o Koreji.

Konferenca o spremembi postopka »prepričevanj« ni rodila sadov

Pan Mun Jom, 10. nov. Severnokorejski in kitajski predstavniki so zavrnili zahtevo Zdrženega poveljstva, naj pospešijo postopek »prepričevanja«.

VELIKA BRITANIJA Trgovina Velika Britanija—ZSSR

London, 10. nov. Zvedelo se je, da bo neka misija britanskih poslovnih ljudi, zastopnikov številnih industrijskih podjetij v kratkem odpravila v Moskvo, da bi sklenila več kupelj s sovjetskimi podjetji, najpomembnejši pa vojni. Sovjeti so sprejeli vse predloge za pogajanja z zastopniki britanske industrije. Sporočili so zainteresiranim britanskim podjetjem, da so pripravljene kupiti precejšnje količine električnih potrebščin, tekstilij, več trgovskih ladij, orožnih strojev in drugih predmetov. Sodijo, da bo vrednost teh kupelj presegla 50 milijonov funtov.

Churchillova izjava na večerji pri londonskem županu

London, 10. nov. Predsednik britanske vlade Winston Churchill je v svojem go-

Ameriška proizvodnja letal

Washington, 10. nov. (AFP). Predsednik združenja ameriške letalske industrije admiral Ramsey je sinoči izjavil, da v ZDA pripravljajo oziroma že izdelujejo 11 vrst vojaških letal, boljših in večjih od vseh, kar jih pripravljajo ali jih že izdelujejo v tujini. Med temi

letali so najlažji lovci ter najtežji bombniki. Admiral Ramsey je na koncu sporočil, da ameriška letalska industrija dobavi vsako leto ameriškim oboroženim silam 6000 reaktivnih letal.

Napadi na Trumanu

Washington, 10. nov. (AFP). V okviru kampanje proti nekdanji Trumanovi upravi je ameriški pravosodni minister Herbert Brownel zvončič navedel trditve, da je bila Trumanova vlada obveščena o »vojniski dejavnosti« Harryja Whiteja, ki je bil slednji na visokem položaju. Brownel trdi, da je ravnatelj federalnega preiskovalnega urada Edgar Hoover poslal dvakrat Beli hiši poročila o Whitejevi vojniski dejavnosti nekaj mesecev pred tem, ko je ta prevzel dolžnost v mednarodnem monetarnem skladu.

Nekdanji predsednik ZDA Truman ni hotel komentirati teh novih napadov republikancev na demokratsko vlado, izjavljajoč, da bo govoril takrat, ko se mu bo zdelo potrebno.

Zaposlenost v ZDA

Washington, 10. nov. (AFP). Ameriško ministrstvo za delo je sinoči sporočilo, da so septembra zaznamovali najnižjo ravno zaposlitve in najvišjo raven odpuščenja delavcev v ameriški industriji v tem letu.

Do večjega odpuščenja in slabšega zaposlovanja delavstva v industriji je prišlo v septembru zaradi zmanjšanja proizvodnje v industriji avtomobilov, v nekaterih strojnih industrijah in proizvodnji nekaterih kovin.

Wilsonova izjava

Washington, 10. nov. (AFP). Ameriški obrambni minister Charles Wilson je izjavil, da nihče ne ve, ali bodo ZDA obdržale neskončno dolgo vojno divizije v tujini. Pripomnil je, da bi se svet znašel v popolnoma novem položaju, če bi se ZDA odločile za trajno obdržati svoje čete v suverenih in prijateljskih državah.

Wilson je izjavil, da se bodo vojaški izdatki v prihodnjih letih znižali za nekaj milijard dolarjev. Prihodnje leto bodo znašali vojaški izdatki ZDA približno 42 milijard dolarjev.

PORTUGALSKA Protest opozicije

Lisbona, 10. nov. (AFP). Demokrat-

skosti, do katerih je prišlo med volivci. Eden izmed velikih demokratov opozicije je sporočil, da opozicija ni utegnula nadzirati potek glasovanja in da so jo pri tem ovirali.

ČESKOSLOVAKA Največji češki bager

Praga, 10. nov. Praški radio je objavil, da bodo te dni poslali v Sovjetsko zvezo največji bager, izdelan na Češko-slovaškem. To je prvi bager vrste »Rutler«, ki so ga doslej sploh izdelali na Češko-slovaškem.

FILIPINI Sporočilo o »zastraševanju«

Manila, 10. nov. (AFP). Volilna komisija na Filipinih prejema številna sporočila o »sterotističnih dejanjih« in »zastraševanju«, ki ga organizira v pokrajinah liberalna stranka, ki je zdaj na oblasti.

OZN Razprava v Varnostnem svetu

New York, 10. nov. (Tanjug). Varnostni svet OZN bo danes nadaljeval razpravo o sirsko-izraelskem sporu v zvezi z deli, ki jih je Izrael začel na reki Jordan.

Politični odbor bo danes zaslišal zastopnike kolumbijske vlade s Formoze, iz Poljske, Argentine, Švedske, Venezuele in Čehoslovaške, ki bodo razložili svoja gledišča o razorožitvenem problemu.

JAPONSKA Vrnitev japonskih ladij

Tokio, 10. nov. (AFP). Dve japonski ribiški ladiji, ki so ju sovjetske oblasti zaplenile 16. septembra v bližini otoka Kokaida, sta se danes vrnili na japonsko skupno s posadko.

VZHODNA NEMCIJA Grotewohlove obljube

Berlin, 10. nov. Vzhodnonemški za-dni poročila, da je predsednik vzhodnonemške vlade Otto Grotewohl te dni govoril na sestanku delavcev kombinata »Bohlen« Izjavil je, da bo vlada dala delavcem posebne božične doklade. Te božične doklade bodo znašale 40 mark za oženjene, 20 mark za neženjene in 10 mark za učence v gospodarstvu.

KOČA POPOVIČ V GOSTEH PRI KANCLERJU RAABA

Jugoslovansko-avstrijsko prijateljstvo

je oporito na zaupanje dobrih sosedov in prekaljeno v isti borbi za blagostanje v skupnosti enakopravnih narodov

Dunaj, 10. nov. (Tanjug). Danes popoldne ob petih so državni sekretar za zunanje zadeve Koča Popovič in njegovi sodavci nadaljevali razgovore z avstrijskim zunanjim ministrom dr. Karlom Gruberjem in drugim avstrijskimi funkcionarji. Razgovori so potekali v zelo prijetnem vzdušju. Sestanek se je zaključil okrog 19. ure.

Nocoj je vladalo v avstrijskih političnih krogih zelo ugodno razpoloženje in splošno pričakovanje, da bo obisk jugoslovanskega državnega sekretarja privedel do zelo ugodnih rezultatov za nadaljnji razvoj odnosov med obema sosednjima državama. Jutri popoldne se oba delegacija znova sestane. Kakor je bilo že napovedano, bo skupno uradno poročilo izdano v toku jutrišnjega dne. Jutri popoldne bodo podpisali tudi sporazum o letalskem prometu med obema državama, ki je bil dosežen v juniju t. l.

Dunaj, 10. nov. (Tanjug). — Avstrijski kancler inž. Julij Raab je priredil nocoj v predsedstvu vlade svečano večerjo v čast jugoslovanske delegacije. Poleg jugoslovanske delegacije, Polje državnega sekretarja za zunanje zadeve Koče Popoviča so se udeležili dr. Jože Brillej, Salko Fejčič, Ivan Barbalic, dr. Ladislav Šerb in Feliks Gorski, dalje jugoslovanski izredni poslanik Dragomir Vučinić in še nekateri zastopniki poslaništva, od Avstrijcev pa vicekancler dr. Adolf Scherf, zunanji minister dr. Karel Gruber, predsednik parlamenta dr. Feliks Hurdus ter ministri dr. Reinhard Kamitz, inž. Karel Waldbrunner in Oskar Kelmner, državni podtajnik dr. Bruno Kraisky, bivši kancler inž. Figl, avstrijski poslanik v Beogradu dr. Walter Wodak, generalni sekretar Ljudske stranke dr. Maleta, predsednik kluba socialističnih poslancev dr. Pittmann ter drugi funkcionarji in politični prvaki.

Zdravica

zveznega kanclerja Raaba

Pri večerji je kancler Raab nazdravil Kočo Popoviča. Dejal je: Državni obiski so diplomatske svetlosti. Nocojšnja nam je dvalcat draga. Pozdravljam Vas posebej pristočno v imenu avstrijske zvezne vlade in avstrijskega naroda, kar ste prvi jugoslovanski državnik, ki se po vojni službeno mudi v naši prestolnici.

Mračna leta vojne so nekako od tužila naša dva naroda. Nihče tega bolj ne občuduje kakor mi, ki smo doživljali razvoj dogodkov, in smo prenehali biti samostojna država. S toplimi čustvi smo spremljali hrabro osvobodilno vojno vaših narodov pod vodstvom njihovega sedanjega državnega voditelja maršala Tita. Sence, ki so padle na naše sedanje odnose v prvih letih po vojni, so bile kmalu odstranjene, ker so na tej kakor na drugi strani meje prevladala čustva prijateljstva in prizadevanja, da se ustvari odnosi dobre sosesčine, kar je naglo privedlo do rodovitnih stikov, in v kratkem je bilo mogoče spet obnoviti odnose, polne zaupanja, kakor so obstajali tudi v času med obema svetovnjima vojnama.

Vzajemno lahko mnogo koristnega napravimo na raznih področjih. V gospodarstvu je važna izmenjava surovin in izdelkov ter življenjskih potrebščin.

Eni kakor drugi spremljamo industrijski razvoj obeh držav, posebno na velesejnih in se drug od drugega učimo. V kulturi sta zlasti glasba in poezija, ki nas veže, in danes si kakor nekoč izmenjavamo naša dela. Na obeh straneh meja se je pojavilo veliko razumevanje za nacionalni značaj naših narodov. Trudimo se, da bi se razumeli tudi na področju politike in da bi drug drugemu pomagali tako, kakor nam narekujejo načela dobrega sosedstva. V tem smislu nam je uspelo rešiti vrsto obmejnih vprašanj, tako da sta zadovoljni obe strani. Vaš sedanji obisk nam daje priložnost za razgovore o vrsti podobnih vprašanj. Na področju mednarodne politike ni nič bolj plodonosno kakor živ razgovor, osebna izmenjava misli.

Vaš obisk je za nas dokaz in okrepitev našega prijateljstva, ki smo nanj ponosni in na katerega se lahko vsi vsak čas oslonimo. V svojem in v imenu kolegov v vladi ter v imenu avstrijskega naroda vas prosim, da sporočite vašemu državnemu voditelju maršalu Titu, vladi vaše države in jugoslovanskim narodom pozdrave Avstrije in njene želje, da bi se jugoslovansko-avstrijsko prijateljstvo ohranilo v dalino prihodnosti in se še bolj okrepilo.

Zahvala državnega sekretarja Koče Popoviča

Na zdravico avstrijskega zveznega kanclerja je odgovoril državni sekretar za zunanje zadeve Koča Popovič. Dejal je: Predsedni bi se hotel zahvaliti za prisrčni in topli sprejem, ki ste ga priredili meni in mojim sodelavcem. Posebej se zahvaljujem zveznemu kanclerju za besede, polne prijateljstva in spoštovanja do predsednika republike Jugoslavije maršala Tita kakor tudi za izraze simpatij do narodno-osvobodilne voje jugoslovanskih narodov. Kakor je zvezni kancler dejal, so naši od-

nosilci spoštovanja in neodvisnosti kakor tudi pravičnega boja avstrijskega naroda za obnovo njegove popolne samostojnosti sestavnih del ene in iste borbe za dostojno življenje in blagostanje v skupnosti enakopravnih narodov. Zato vam želim še posebej zagotoviti, da bo jugoslovanska vlada v bodoče prav tako kakor doslej z vso simpatijo spremljala in podpirala napore avstrijskega naroda in njegovih državljanov.

Misljam, da nam ni treba biti žali, da se bodo še pojavila med nami vprašanja, ki jih bo treba urediti. To ne pomeni, da doslej nismo storili dovolj, marveč naproti, da so objektivne možnosti in oblike sodelovanja množile in širile in da bodo rešena vprašanja sprožila nove možnosti plodnega sodelovanja. Pri dosedanjih graditvah našega sodelovanja, smo se prepričali, da je lahko zgradba, ki smo jo pričeli graditi, še večja in lepša, kakor smo spočetka menili. Zato se tudi ne plašimo posameznih prihodnjih motenj, če so to težave, ki nastajajo ob močnem prizadevanju za napredek, ki je že sam po sebi moči in utemeljenosti najboljše poročilo, da bodo tudi te težave uspešno obvladane. Še enkrat se zahvaljujem zveznemu kanclerju za iskrene besede prijateljstva do naše dežele.

KAJ SE SKRIVA ZA ZAVESO

ki je Eden ni odgrnil

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

London, 10. nov. — Čeprav je ves tisk posvetil mnogo pozornosti Edenovim izjavam v spodnji zbornici o tržaškem vprašanju, jih v svojih komentarjih vendarle ni, kakor običajno, pa čeprav iz anonimnih virov do polnili še s kakimi dodatnimi informacijami, ki bi utegnile kakorkoli odkriti zaveso, za katero se razvijajo diplomatski razgovori o tržaškem vprašanju. Eden je bil oprezen: na Zahodu se zmeraj iščejo končno rešitve, sklep z dne 8. oktobra le neradi omenjajo, konferenca je najboljša pot iz zagate in ekstremni elementi lahko italijanski stvari le škodijo, kakor je to sugeriral Attlee v svojem vprašanju, a Pellovi vladi niso škodili, kakor je to preciziral angleški zunanji minister.

Konferenca velikih treh na Bermudih bi utegnila potisniti tržaško vprašanje v ozadje, utegnili bi se zdeli, da Eden nima več kaj reči o tem perečem problemu. Toda prav to navidezno izmikanje in odmičanje ustvarja simptomatični vtis, da mora biti resnica drugačna.

Dejansko je tržaški problem, oziroma konferenca petih držav še zmerom prvo, za kar se novinarji zanimajo. Vprašanja, ki se nizejo na sestankih z zastopniki zunanjega ministrstva, se v pretežni večini še zmeraj nanašajo na konferenco o Trstu. Sicer

Fašisti iz Italije priznavajo

da so sodelovali pri tržaških izgredivih

Trst, 10. nov. Pred vojaškim sodiščem so se pričeli danes zagovarjati še štirje demonstranti, ki so bili aretirani sredi izgrediv 5. novembra. Dva je sodišče začasno izpustilo, enega je pridržalo v zaporu, četrtega pa je oprostil sleherni krivde.

Medtem so pričeli odvažati iz Trsta preko bloka pri Stivanu v Italijo ranjene demonstrante, ki so jih doslej zdravili v tržaški bolnišnici. V ortopedskem oddel-

ku bolnišnice sta ostala še dva, v kirurškem pa še devet ranjenih demonstrantov iz Italije.

Da so fašisti iz Italije organizirali izgrede in sodelovali pri njih, pa je najbolj potrdil namestnik generalnega tajnika fašistične stranke Almirante, ki je v današnjem »Secolu« sam podpisal, kako se je s ponarejenim legitimizirano kot prekupevalec vtihtal v Trst in sodeloval pri demonstracijah.

Tržaški Slovenci bodo zaščiteni

Trst, 10. nov. Slovenski občinski svetniki, ki jih je v Beogradu sprejel predsednik republike maršal Tito, so se vrnili v Trst. Izjavili so, da so se še enkrat prepričali, da bodo jugoslovanski narodi in jugoslovanska vlada z vsemi sredstvi odločno zaščitili slovensko prebivalstvo v anglo-ameriški coni Tržaškega ozemlja pred slehernim nasiljem.

Podpredsednik OF in tržaški mestni svetnik dr. Dekleva je še posebej izjavil, da je predsednik republike, ki se je tovariško in prijateljsko razgovarjal s tržaško delegacijo, le-to prepričal, da bodo z vsemi sredstvi zaščitene pravice tržaških Slovencev, integriteta posameznikov in njihova imovina. V razgovoru so delegati izjavili, da sprejemajo tržaški Slovenci sleherni rešitev tržaškega vprašanja, ki bo preprečil, da se italijanski imperiali-

Tržaški dogodki

na seji angleške vlade

London, 10. nov. (Tanjug). — Danes se je sestala angleška vlada in znova razpravljala o vprašanju v Trstu po zadnjih nemirih. Razprava o tem se je pričela že včeraj, ko je sklicel sejo ministrskega sveta nepričakovano sam Churchill. Kakor zatrjujejo poučeni krogi, je Eden danes na seji vlade poročal o svojem včerajšnjem razgovoru z jugoslovanskim poslanikom Velebitom in o drugih stikih, ki jih je imel v zvezi s tržaškim vprašanjem.

Dullesovi razlogi za konferenco na Bermudih brez Sovjetske zveze

(Od posebnega dopisnika »Borbe«)

New York, 10. nov. V ameriških političnih krogih so si na jasnem: hladna vojna bo postala še hladnejša. Pravi, da je Dulles še nedavno verjel, da bo »Kremelj nemara zares pozdravil vsaj začasnno in približno poravnano na raznih področjih celotnega spora«. Na sestanku z novinarji pa je pokazal, da je popolnoma prelomil s to mislijo.

Bermudska konferenca, ki bi bila morala biti že v juliju, je bila tedaj odgojena za nedoločen čas. Vse delo v tem času je ostalo zaman. Tri zahodne sile so se sedaj odločile, da se njih odgovorni državniki sami sestanejo in se porazgovore o skupni politiki nasproti SZ. Eisenhower, Churchill in Laniel so se že spoznaleli.

1. da se bodo sestali pred 11. decembrom, ko je napovedan sestanek zunanjih in obrambnih ministrov Atlantskega pakta;

2. da bodo SZ poslali noto, v kateri bodo zavrnili zadnje sovjetske zahteve, da bi se opustili zahodni obrambni ukrepi, in

3. da se skupaj s svojimi zunanjimi ministri sestanejo, da preračunajo svetovni položaj in nadaljnje perspektive sprice zadnje sovjetske note.

Dulles je sovjetsko noto presodil takole:

1. zahteva opustitev spora-

zumnega in složnega ravnanja ZDA, Anglije in Francije,

2. opustitev nadaljnjega snovanja Evropske obrambne skupnosti,

3. Nemčiji naj bi ne priznali ne suverenosti, ne ji omogočili združitve, razen na osnovi sporazuma, pri katerem bi sodelovala tudi SZ, kar bi pomenilo, da mora ostati še nadalje pri življenju vzhodnonemški režim,

4. razpustil naj bi se Atlantski in tudi Pacifiški pakt in likvidirala oporišča v Evropi, Aziji in Afriki, ki so pravzaprav temeljna opora kolektivne varnosti,

5. priznati bi bilo treba pekinško vlado in jo pritegniti h konferenci mizi velesil, še preden bi prišlo do kakršnegakoli sporazuma med SZ in Ameriko,

6. opustila naj bi se korejska politična konferenca razen v primeru, da na njej sodeluje SZ, a ne na strani Kitajcev in Severno-korejcev, marveč kot nevtralna sila, v katero bi povabili na konferenco obe strani prav tako kakor katerokoli drugo nevtravno državo.

Razen v teh 6 točkah Dullesu sovjetska nota ni bila po godu, ker Sovjetom ni dovolj, da o nekaterih mednarodnih sporih razpravljajo in sklepajo v OZN, marveč bi hoteli, da velesile same uredijo ta vprašanja in prevzamejo vso odgovornost za njihovo rešitev.

V ostalem končno sovjetsko diplomatsko besedišče ni nič kaj v skladu z običajno terminologijo v odnosih med deželami, ki niso v vojni, tako da neljubno nastaja vtis, da bi morale dežele v Evropi in Aziji, ki niso pod sovjetsko dominacijo, najprej brezpogojno kapitulirati, se odreči svojim načelom o varnosti in potem priti k pogajanjem tako oslabilene in razdvojene.

»New York Herald Tribune« komentira tako prikazano mednarodno situacijo, da v njej ni popuščanja, da sedaj vsaka stran zahteva zase vedno več. V prizadevanjih za sporazum so zahodne sile na eni in SZ na drugi strani nasprotno zašle celo v zagato, ker se ne ena ne druga stran ni odrekla zahtevi, naj nasprotnik kapitulira. V Washingtonu pa si od nastale situacije obetajo dvojno korist: Francoska vlada in zbornica bosta uvideli

neizbežno potrebo, da ratificirata pogodbo o Evropski obrambni skupnosti in pristane na generalno mirovno pogodbo z Nemčijo, tako da bi se mogli potem Nemci spet oborožiti, postaviti na noge 12 divizij in jih vključiti v evropsko vojsko. Poleg tega pa bodo v Evropi nehali pritiskati na Ameriko, naj odneha in pristane na sestanek ministrskih predsednikov štirih velesil, ki naj bi z vsemi pooblastili razmotrili in skušali najti rešitev za vsa vprašanja, ki spadajo v okvir sedanje mednarodne napetosti.

Perspektiva ni ravno najugodnejša, pravi »Washington Post«, toda položaj bi bil lahko še mnogo resnejši.

Jaša Levi

Naloge konference na Bermudih

London, 10. nov. (R). O napovedani konferenci na Bermudih je bilo danes v Londonu vršeno objavljanje, da se bo vršila od 4. do 8. decembra. Na njej bodo poleg Churchilla, Eisenhowerja in Laniela sodelovali zunanji ministri Eden, Dulles in Bidault ter vodilni vojaški in diplomatski svetovalci angleške, ameriške in francoske vlade.

Ceprav je vabilo na konferenco prišlo iz Washingtona, zatrjujejo v tukajšnjih diplomatskih krogih, da je dal Churchill pobudo zanj. Posvetovanja na Bermudih se bodo nanašala na odnose z SZ, na nemško in avstrijsko vprašanje, na Evropsko obrambno skupnost, na korejsko mirovno konferenco, na Indokino ter na ostala vprašanja Daljnega kakor tudi Bliznjega vzhoda in na tržaško vprašanje.

Angleški visoki komisar v Bonnu Miller je danes o tem obvestil kanclerja Adenauerja. Pozneje je zastopnik nemškega zunanjega ministrstva izjavil, da je angleški visoki komisar zagotovil Adenauerju, da se bodo z nemško vlado posvetovali o vseh vprašanjih, ki se bodo nanašala na Nemčijo.

V Londonu tudi zatrjujejo, da bo Churchill na Bermudih še enkrat poskušal doseči konferenco ministrskih predsednikov, na kateri bi sodeloval tudi Malenkov.

DOKUMENTI GOVORE

»Osvoboditev« je bila za Trst bankrot

ugotavljajo fašisti v tajnih zapiskih, ki so jih nedavno našli

Pri ponovnem pregledu arhivov, ki jih je Jugoslovanska armada zasela ob kapitulaciji Hitlerjevih čet v Trstu, je Muzej narodne osvoboditve v Ljubljani med tajnimi fašističnimi in policijskimi akti odkril tudi zelo zanimivo poročilo s sestanka fašističnih veljakov.

Poročilo je vzelo iz kabinetnega arhiva tržaške kvestre in nosi originalni pečat in signaturo kvestre 10763, kat. E. 1. Datirano je s 13. septembrom 1930. leta, dva tedna potem, ko je Fašistična zveza v Trstu organizirala sestanek eminentnih tržaških in rimskih fašistov o političnih in ekonomskih problemih Trsta.

Dokument o tem — morda za nekatere zahodne politike bolj prepričljiv, ker je plod samih fašističnih veljakov — je sestaneček Fašistične zveze v Trstu, dne 29. avgusta 1930, v prostoru Fašistične zveze. Sestanek je sklicel federalni sekretar, udeležili pa so se ga fašistični tržaški župan, takrat imenovan podest, poslanci Banelli, Suvich in Domeneghini, člani pokrajn-

ščenceh na Trst, rekoč, da je bil v tem oziru položaj ob avstrijski zakonodaji mnogo boljši. Zelo je kritiziral tudi vladno zunanjo politiko.

Mentre parlava l'On. Suvich, l'On. Domeneghini si allontanò dalla riunione, dichiarando di sentirsi male e di non essere in grado di continuare la riunione. Il On. Suvich si ritirò in un'altra stanza e continuò a parlare per i predetti discorsi.

Za njim je na tem tajnem sestanku govoril poslanec Banelli, ki je najprej opisal svoja prizadevanja v Rimu, da bi Trst dobil pomoč. Vse to opisovanje močno spominja na intervencije sedanjega tržaškega župana Bartolija, ki prav tako pridno odhaja v Rim po gospodarsko pomoč in seveda tudi po pomoč v izurjenih irendističnih prelatih, kakor so že nekdanje delali fašisti.

L'On. BANELLI, dopo avere esaltato l'opera da lui svolta a Roma (con le LL. EE. Turati e Bottai) per ottenere provvidenze a favore della città di Trieste, avrebbe aggiunto frasi di questo genere:

«È inutile che il Governo faccia lo spaccamento per l'amarissimo Adriatico, se non vuole aiutare Trieste». «Noi fummo redenti da quella redenzione siamo venuti a mancare e quella funzione per la quale noi siamo illusi». Avrebbe anche aggiunto che la redenzione è stata per Trieste un fallimento politico e frasi di questo genere.

skega prezidija in člani federalne direkcije, torej sami znani fašistični veljaki.

Dokument uvodno navaja, da je bil namen sestanka, razpravljati o politični in gospodarski situaciji v Trstu, nato pa citira besede senatorja Pitacea:

«Potem ko je ugotovil, da gre lokalno gospodarstvo po zlu, je senator Pitacea ostro kritiziral vlado, ki po njegovem mnenju ne pozna tržaškega vprašanja. Govoril je o čezmerno ostru obdobjih in nepravilnih raztegnitvi zakona o privatnih name-

je poslanec Banelli odkrito priznal, da je osvoboditev za Trst bankrot.

Cemu ne bi gospodje v Trstu in Rimu, ki danes pehajo italijansko ljudstvo v imperialistična osvajanja, pokazali vsaj toliko odkritosrčnosti in poguma, kot ga je imel nekdanji fašistični veljak, in priznali, da je vsa leta Trst pod Italijo propadal in da mu v bodoče grozi še večji gospodarski »bankrot«?

Toda, pojdimo dalje. Poslušajmo besede fašista Suvichal. Tajni dokument navaja, da je častiti Suvich ob koncu sestanka dejal, da Tržačani »pod Italijo trpe, ker vodi vlada popolnoma zgrešeno gospodarsko politiko...« Fašist Suvich je s tem nehoti priznal, da Trst lahko vegetira samo ob izdatni pomoči rimske vlade, kajti vsi ekonomski razlogi govorijo proti priključitvi Trsta k Italiji.

Ta dejstva so iznesli veljavni italijanski fašisti v času, ko je italijanski fašizem slavil svoje zmage. Takrat so bili dovolj drzni, da odkrito pogledajo stvarjem v oči: Trst pod Italijo propada. Trst moramo okrepiti in ga spremeniti v prvo linijo za napad na Balkan...

Nehote pa so potrdili tudi jugoslovansko tezo o internacionalizaciji Trsta. Pa tudi tezo o naravnem zaledju in o ekonomskih interesih Trsta, da ne govorimo o drugih momentih. Zvešči učenci italijanskih fašistov naj gredo v šolo k svojim imperialističnim učiteljem in naj vsaj povedo, da njim ne gre za ovc, marveč za celo čredo! F. V.

Skrivenostno življenje

Walterja Mittyja

Kmalu po drugi svetovni vojni je izšla v Ameriki novela ameriškega humorističnega pisatelja Jamesa Thurberja »Skrivenostno življenje Walterja Mittyja«, ki je dosegla ogromen uspeh in se uvrstila med najboljša sodobna tovrstna dela ameriške literature. Lik zmedenega Mittyja pa je postal klasičen lik ameriške literature. Zato ni presenetljivo, da je zaživelo to delo tudi kot glasbena komedija in kasneje kot film. Vendar pa

je pri tem prenosih ostalo v njih bore malo vrednosti, ki jo ima novela Jamesa Thurberja, saj so v teh adaptacijah obdržali le lik Walterja Mittyja.

Ameriška filmska komedija »Skrivenostno življenje Walterja Mittyja« spada nedvomno med tiste redke ameriške komedije, ki — sicer z ameriškim humorjem — zabavajo evropsko občinstvo. Uspeh ameriških filmskih komedij je danes skromen, kajti Hollywood preži-

lja krizo tudi na tem področju in ustvarja bedaste in stokrat ponovljene komične situacije s celo vrsto komikov, ki so le blodi posnemalci starih mojstrov filmske komedije. To so nam pokazali filmi komikov Abbotta in Costella, ki zaradi svoje življenjske odmaknenosti niso dosegli pri nas uspeha. Zato je film, ki ga gledamo v naših kinodvoranah, toliko pomembnejši, saj nas s svojim zdravim jedrom — satiro na »sunde« literaturo in njen vpliv — in z novim komikom Danny Kayem prijetno zabava. Priznati moramo, da sta scenarista Ken Englund in Everett Freeman spretno izbrala in razširila Thurberjevo novelo in prilagodila svoj scenarij zmožnostim Danny Kayea in mu dala priložnost, da nam izkaže svoje neverjetne mimične in imitatorske zmožnosti.

Ne moremo sicer trditi, da je film umetniško delo, vendar je komedija duhovito in spretno ustvarjeno delo, ki se močno loči od hollywoodskih serijskih izdelkov.

Filmske vesti iz tujine

»S 17. se začne življenje«, je naslov nemškega filma, katerega snemanje pravkar končujejo v Luganu. Glavno vlogo ima znana švicarska igralka Ana Maria Blau. Film režira Paul Martin po romanu »Ljubi bog spaj«.

»Dva svetova«. Vietnamski film, ki ga je ustvaril Pan Van Nan, kaže lep tehnični uspeh. Eno glavnih vlog v filmu ima igralka Fung Ti Hip, ki je nastopala že v »Modri bradi«.

Nagel Brus, znani angleški igralec je nedavno umrl v Hollywoodu. Njegovo življenje je bilo, kakor pisajo listi, pravi roman. Zašel je kot oficir in diplomat, končal pa kot direktor lališča in igralcev, ki je nastopal v več kot sto filmih.

Jacques Tati

Svojevrsna in zanimiva je pot Jacquesa Tattja k filmu.

Kot član pariškega Racing Cluba je večkrat zabaval svoje športne tovarišče s pantomimami, ki so karikirale razne športne panoge, kot n. pr. nogomet, boks itd. Nad njegovimi uspehi navdušeni prijatelji so ga nagovorili, da je pripravi športno pantomimo in z njo nastopi v mušehallu. Uspeh je bil presenetljiv in Tati je nato z istim programom nastopal tudi v Nemčiji, Italiji, Angliji in skandinavskih državah. To je bilo leta 1931. Z naslednje leto pa je nastopil v kratkih filmskih komedijah »On Demande Une Brute« (Iščete nasilnice), »Gai Dimanche« (Vesela nedelja), »Soigne Ta Gauche« (Pazi na levo!), ki niso doživela nobenega uspeha in priznanja. Med glavnimi vzroki za ta neuspeh je bilo nerazumevanje filmskih producentov. Kakor vidimo, je že na začetku svoje filmske kariere prišel v nasprotje s filmskimi finančniki in se zato odločil, da bo snemal odelje svoje filma samostojno. In res je posnel naslednji kratki film »L'École des Facteurs« (Šola za pismonoše) za denar, zaslužen v mušehallu. Ta film je nekaj predhodnik »Praznika« (napravljenega 1949). Leta 1952 je dokončal Tati svoj drugi celovečerni film »Les Vacances de M. Hulot« (G. Hulot na počitnicah), v katerem je Jacques Tati scenarist, režiser in glavni igralec in ki je dosegel prav tako kot »Praznik« velik uspeh.

Lana Turner
v filmu »Vesela vdova«

Dve vesti

Francoski filmski časopis plačajo, da Gerard Philippe največ potuje izmed vseh filmskih ljudi. Takoj, ko je končal zadnjo sceno v filmu »Z eno nogo v prazno«, je odpotoval v Rim. Tam je snemal z Michelino Presle filma »Vrag v telesu« in »Vsa pota vodijo v Rim«. Nadalje »Skeč«, »Vila Boržes«, Po povratku v Pariz je takoj odpotoval v Tokio, kjer imajo teden francoskega filma.

Michel Morgan je presenetil Ameriko s svojo tehniko in izredno sposobnostjo prilagajanja v televizijskih oddajah. Čeprav bi se moral vrniti v Francijo, se je lotila tudi drugih oddaj v Hollywoodu. V Franciji namreč težko pričakuje njen povratek, ker hočejo, da bi nastopala kar v treh filmih.

Iz filma »Mount Everest«

Volilni film
»Po poti napredka«

V podjetju »Loven-film« končuje prvo tonsko kopijo kratkometražnega volilnega filma »Po poti napredka«.

Film prikazuje napore črnogorskega ljudstva za obnovo in izgradnjo dežele po osvoboditvi od kmečkih gospodarstev do ključnih objektov črnogorskega gospodarstva.

Zveza filmskih proizvajalcev Zahodne Nemčije je obvestila Združenje filmskih proizvajalcev Jugoslavije, da so pristojni državni organi odobrili jugoslovansko-nemški pogodbi o sodelovanju na polju filmske proizvodnje.

Združenje filmskih proizvajalcev Jugoslavije je obvestilo Zvezo filmskih proizvajalcev Nemčije, da sta obe pogodbi odobreni z jugoslovanske strani.

DANAŠNJA
FILMSKA UGANKA

Na današnji filmski nagradni sliki vidite znano igralko. Uganite njeno ime in nam naštejte nekaj filmov, v katerih je igrala. Če kaj veste o njenem življenju, nam pišite tudi o tem. Rešitve nam hkrati z nagradnim kuponom št. 7 pošljite do ponedeljka 16. novembra 1953 na naslov: Uredništvo »Ljudske pravice«, Borbe, Ljubljana, Kopitarjeva ul. 6-III. — Filmske uganki. Izšreballi bomo tri pravilne rešitve, ki bodo nagrajene (700, 600 in 500 dinarjev), imena izšreballani pa bomo objavili v sredo 18. novembra 1953.

RESITEV UGANKE
PREJŠNJEGA TEDNA

Slika predstavlja svetovno znano francosko komiko Fernandeta. Nedavno je praznoval petdesetletnico rojstva. Vsi reševalci nagradne filmske uganki so poslali pravilne rešitve. Povedati so vedeli veliko zanimivosti in podrobnosti iz njegovega življenja. Iz pisem je lahko razbrati, da je tudi pri nas v Sloveniji zelo priljubljen filmski igralec.

Izšreballi so bili in prejeto nagrade: 1. Franc Škrlavec, V. P. 3598/k, Novi Sad (700 din); 2. Marija Zemljana, Zdravilišče Golnik, Gorenjsko (600 din); 3. Marinka Bevk, Servedella 44, Koper, STO (500 din).

Naša nagradna slika

Kriza filmske industrije v Indiji

Indija bi rada bila po obsegu drugi proizvajalec filmov na svetu, kar za predlansko leto tudi drži. V Indiji je 73 studijev in nekatere izmed njih bi lahko primerjali evropskim, drugi pa so zelo slabi. Indija ima 360 milijonov prebivalcev, kinematografij pa samo 3100. V 90% kinematografij prikazujejo samo indijske filme. Za zadovoljitev domačih potreb potrebujejo samo 170 filmov, ker lahko en film prikazujejo tri dni ali tri leta.

Težave imajo seveda z jezikom. V filmski proizvodnji uporabljajo 10 jezikov, med katerimi prevladujejo trije: hindu, kamil in bengal, kar ustrezno za trem proizvodnim središčem: Bombay, Madras in Kalkutta.

Filmska industrija v Indiji preživlja krizo. Filmi v Bengalu so imeli pred razdelitvijo dovolj široko področje — 80 milijonov ljudi. Potlej pa je prišla razdelitev in polovica Bengala je pripadla Pakistanu. Pakistan je preprečeval uvoz filmov iz Indije. Največji indijski studio je v Kalkutti. V kozmopolitem Bombayu je glavni del indijske filmske industrije. V Bombayu so izdelali tu-

di prvi indijski barvni film. Tam imajo najmodernejšo napravo. Zanimivo je, da indijski jeziki angleščino še dalje bolj izpodrivajo. Razen angleških in ameriških filmov prikazujejo v Indiji tudi že francoske, italijanske in ruske.

Tuji partnerji zadovoljni s filmom »Hiša na obali«

Nedavno je bilo končano snemanje filma »Hiša na obali«, po snemalni knjigi, ki sta jo napisala književnika Mela Selimović in Norbert Kunc, po zamisli Boska Kosanovića in Ernesta Robertsa. Režiser filma je Bosko Kosanović, snemalec pa Valter Parču. Film je snemal podjetje »Bosna-film« v koprodukciji z nemškim podjetjem »Steuerer Roberts« in angleškim podjetjem »Arthur-Rank«.

Film je podjetje »Bosna-film« prodajalo svojim sodelavcem v Hamburgu, ki so izjavili, da jim je všeč in da bo imel pri občinstvu velik uspeh.

Film obravnava rodbinsko dramo v meščanski družbi predvojnega Dubrovnika. Branka igra član ljubljanske Drame Sotler, Marino pa Nadja Poderegin. Upajo, da bo premiera v začetku decembra.

En dan z André Cayattom

Daleč za nami je ostal slavolok zmage. Vendar smo skozi zadnje okno avtomobila v jasnem pariškem nebu še vedno videli njegove obrise. Dospeli smo že na rob boudonskega gozda, kjer se bomo ponovno srečali z ekipo André Cayatta.

Kdor si predstavlja, da v francoskih študijih lahko najde čarobno palico, ki mu bo odprla vrata sedme umetnosti, se bo najbrž razočaran vrnil. Tisti, ki je nima v sebi, je ne bo našel. Tu lahko dobi samo osnovne pojme o njeni uporabi. Toda mar ni to že mnogo? Francoski film je v zadnjih letih krepko in zanesljivo osvojil svoje nekdajnje pozicije. Res je, da se po Elizejskih poljanah še vedno smehljajo lica

ameriških zvezd, vendar je francoska kinematografija v preteklem letu izdelala 140 filmov in obnovila umetniški sloves francoske kinematografije.

Studio v Neuillu, kjer snemajo Cayattov film »Pred potopom«, je eden izmed sedmih pariških studijev. Je moderno opremljen. V njem je postavljen cel sistem objektov z velikim vrtnom — prizoriščem za Cayattov najnovejši film.

Ena izmed oblik Cayattovega dela je ta, da skoraj pri vsakem svojem filmu odkrije novo igralsko silo. V njegovem najnovejšem filmu so vsi igralci, razen Bernarda Bluerja, Ise Mirande in Delle Scale (ki imajo v glavnem epizodne vloge) začetniki. Izjema je še zelo mlada 15-letna Marina Vladi, ki nastopa že petič v filmu, toda zdaj prvič v večji vlogi. Za Cayattove filme prav lahko rečemo, da je on njihov edini avtor.

André Cayatte

ker ima vse niti v svojih rokah, pri čemer so igralci množica, iz katere ustvarja likove svojih socialnih in psiholoških dram.

Pri Cayattu sem prvič v francoskih atelejih videl pedantno in podrobno delo z igralci. Ne zato, ker so drugi režiserji morda v tem pogledu malomarni, pač pa zato, ker v veliko večino francoskih igralcev lahko povsem mirno zaupamo. Cayatte pa hoče do največjih podrobnosti realizirati svojo zamisel. Zato tudi sam izbira ljudi, prostor, kompozicijo in drugo.

André Cayatte bi rad prišel tudi v Jugoslavijo, če bi našli terno, ki bi zanimala tako naše kakor francosko občinstvo.

Na Centralni ljudski univerzi v Ljubljani

Ciklus predavanj »Naše šolstvo«

Centralna ljudska univerza v Ljubljani je v letošnjem letu znatno razširila in poglobila svoj program, ki obsega različna področja: gospodarstvo, znanost, šolstvo, umetnost itd. itd.

Med ostalimi sektorji je močno zastopan tudi sektor za šolske probleme.

Kot uvod v ciklus predavanj o šolstvu je prof. Ludvik Gabrovšek, pomočnik sekretarja za prosveto in kulturo LRS, dal obris šolskih sistemov v svetu.

Drugo predavanje v ciklusu »Naše šolstvo« bo imela tovarišica Anica Dolanc — inšpektor za predšolsko vzgojo pri Svetu za prosveto in kulturo LRS — o »Predšolski dobi našega otroka«.

Naslednje predavanje o »Obveznem šolanju« bo imel inšpektor Sveta za prosveto in kulturo LRS tov. Milan Vrtačnik. To je doba od 7. do 15. leta.

Posebno pozornost posveča javnost današnji splošno-izobraževalni šoli, t. j. obveznemu šolanju. Ze pri površnem pregledu sedanjega splošno-izobraževalnega sistema zadevamo neprerehoma na več organizacijskih in vsebinskih problemov. Kakšna naj bo naša šola, ki jo sedaj imenujemo osemletno? Kakšen naj bo njen odnos do gimnazije? Kakšni

naj bodo prehodi med posameznimi stopnjami šolanja do vstopa na druge šole? Ali bomo imeli nižje gimnazije ali enotno osemletno šolo? Ali bo v republikah enoten šolski sistem, ali pa bodo možna odstopanja glede na razne prilike v republikah, kakor je to danes? Družbeno gospodarska posebnost naše države zahteva svoj odraz v vsebini učnih načrtov.

Kritika očita naši šoli prav v tem: mnoge slabosti, ker družbeni razvoj neogibno narekuje novo vsebino. Neprerehoma se slišijo glasovi o prenatrpanosti učnih programov. Kaj je treba v učnem programu izpustiti, da ne bodo preobremenjeni? Razvoj je šel z velikim tempom dalje, in treba se je odločiti in opustiti določeno snov, ki naj jo nadomesti bolj potrebna, v sodobni stvarnosti nujna. Kako naj se naša ekonomska stvarnost bolj neposredno odraža v šoli, kako šolo organizirati. V zvezi z učnimi načrti nam letimo na zmogljivost naših otrok v splošno-izobraževalni šoli. Ali ni morda prav prenatrpanost učnih načrtov vzrok prehude obremenitve mladine, ali pa moramo poiskati boljše načine dela. Zato je za nov sistem in vzpostavitev načrtov zelo važno, da dobimo najnovejšo psihološko sliko otroka na vseh stopnjah, kaj povpreč-

ni otrok zmore, kje so meje njegove zmogljivosti, kdaj je trpanje snovi že škodljivo za njegovo izobrazbo, vzgojo in duševni razvoj itd.

Sledilo bo predavanje o strokovnem šolstvu, ki ga bo imel prof. Ivan Bertonec.

Strokovno šolstvo kot najbolj razvejano je tesno povezano s splošno-izobraževalnim. Po vojni je doseglo silen razvoj in ga s predvojnimi ni mogoče primerjati. Poklicno šolanje je v vsaki državi v šolstvu ena osnovnih nujnosti, ker daje kvalificirane, visoko kvalificirane delavce in tehnike za proizvodnjo. Strokovno šolstvo pa ni raslo ob tesni naslonitvi na splošno-izobraževalni sistem, zato naj bi predlogi za reformo šolstva vsebovali probleme, ki nujno zadevajo poklicno šolstvo. Referat o poklicnem šolstvu pa naj bi skušal podati tudi najbolj pereče probleme strokovnega šolstva, ki v sedanjem stanju razvoja zahteva določene popravke.

Predavanje o »Višjih gimnazijah« bo imel načelnik oddelka za šolstvo pri Svetu za prosveto in kulturo LRS tov. Bogomir Stupčan. Prof. Stupčan bo analiziral sedanji ustroj in probleme višjih gimnazij s posebnim ozikom na univerzo in visoke šole, ki absolutno sprejemajo.

Sklepno predavanje v ciklu »Naše šolstvo« bo imel član Izvršnega sveta Ljudske skupščine LRS tov. France Kimovec-Ziga.

Referat naj bi javnost informiral o temeljih in ciljih šolske reforme, ki jih ima pred očmi komisija, ki ima nalogo Zvezni ljudski skupščini predlagati nov šolski sistem. Referat bo zajel 4 področja dejavnosti komisije:

1. šolski sistem, fiziognomijo, organizacijo in učne načrte,
2. materialno bazo šolstva,
3. samoupravljanje v šolah,
4. materialni in družbeni položaj prosvetnih delavcev.

Referat bo kot zaključek ciklusa »Naše šolstvo« skušal torej zajeti celotni sistem izobraževanja naše mladine od predšolske izobrazbe do univerze.

I. B.

Trije jubileji slovenskih književnikov

V ponedeljek zvečer je Društvo slovenskih književnikov priredilo v svojih klubskih prostorih interno proslavo treh življenjskih jubilejev svojih članov Frana Ellerja, Ivana Preglja in Vide Tauferjeve. O jubilarjih, Ellerju, ki je praznoval 80-letnico življenja, Preglju, ki je 70-letnik, in Tauferjevi ob petdesetletnici, je po pozdravu predsednika Društva slovenskih književnikov Franceta Bevka toplo spregovoril v daljšem eseu France Vodnik. Po njegovem govoru se je razvil tovariški večer.

Za rešitev starega PROBLEMA LJUBLJANE

PRIPRAVLJAJO NOV NAČRT ZA REGULACIJO LJUBLJANICE IN IZSUŠITEV BARJE

Za ureditev številnih komunalnih problemov Ljubljane (kanalizacije, zadržave v področju Ljubljane, ureditve plovbe), za energetske izkoriščanje vodne sile, še bolj pa za regulacijo Barje in njega gospodarsko izkoriščanje, se je v zadnjem času pokazalo kot vedno bolj pereče vprašanje regulacije Ljubljane. Zaradi važnosti tega problema je Svet za komunale MLO poveril ing. Francu Jenku, avtorju idejnega osnutka o ureditvi potočja Ljubljane in Planinskega polja, izdelavo študije o dokončni ureditvi problema Ljubljane. Inženir Jenko nam je o tem problemu in načrtih za njega rešitev povedal nekaj misli.

Kljub temu, da so probleme Ljubljane in Planinskega polja začeli reševati že Rimljani in da je od srednjega veka ta problem stalno v ospredju (po računanju se vsa ta leta stala že 15.000 kg zlata), pa vendar še danes ni rešen. Deloma je to opra-

leta 1772 do leta 1943, ko so na Ljubljani tik pred bolnišnico hoteli zgraditi hidroelektrarno, kar ne bi bilo v skladu z vodnim gospodarstvom Ljubljane. Za znanstveno proučitev celotnega problema in izdelavo načrtov na podlagi teh raziskavanj ni

in Ljubljanskega barja vzlic dosedanjim napakam rešljiv. Računali namreč kažejo, da bo potem mogoče rešiti problem Barje in rečne struge z gradnjo nekaterih objektov na Ljubljani, brez posebnih preureditev sedanjih strug. Treba bo le preurediti Grubarjev prekop, tlakovati dno in urediti obrežne zidove, na Barju pa razširiti strugo Ljubljane. Razen tega bo treba nadomestiti vse štiri zastarele hidrocentrale na Ljubljani, v Vevčah in na Fužinah ter funkcionalno združiti novo hidrocentrale ter vse zavornice v en sam energetsko-melioracijski objekt, ki bo izkoriščal vso vodno energijo od Vrhnike do Save, rešil z regulacijo Ljubljane vse komunalne probleme v mestu in dokončno zaključil melioracijo Barja.

S tem bo mogoče doseči, da bo skozi mesto teklo dovolj vode, ki jo bo lahko vzdrževati vse leto enako visoko, razen spomladi in jeseni, ko bo treba odvajati vodo z Barja. Glavna voda bo segla do obrežnega zidu, kar bo olajševalo ribarjenje, šport in budočo plovbo. Razumljivo je, da bo voda zaradi velikih nižin tudi dovolj čista. Druga korist bo v tem, da bo mogoče Ljubljano uspešno izkoristiti za pridobivanje električne energije. Dosedanje štiri prečne hidrocentrale dajale komaj 10 milijonov kWh električne energije na leto. Nova hidrocentrale pa bo lahko dajala 80 milijonov kWh dodatne plemenite energije, t. j. energije, ki je mogoče prestaviti iz jesenskega obdobja pomladanskega časa v poletje in zimo, ko je vode manj. Če upoštevamo, da bo nova hidrocentrale v Medvah dajala komaj nekaj nad 100 milijonov kWh električne energije, potem bo nova elektrarna na Ljubljani povsem zadostala za potrebe Ljubljane in njene industrije. Predvsem pa bo v smislu novih načrtov mogoče rešiti problem Barja. Z reguliranjem višine vode v strugi barjanske Ljubljane, bo mogoče odpraviti poplave na Barju. Z znižanjem gladine Ljubljane bo mogoče v jesenskih in spomladanskih mesecih, ko je vode preveč, doseči odtok vode po drenažnih ceveh v odprte jarke in po teh v Ljubljano. Poleti in pozimi, ko je vode malo, pa bodo na isti način z zvišanjem vodne gladine lahko Barje namajali, kar bo pomnilno za preprečevanje prevleke hladitev barjanske zemlje, in če omenimo še, da bo izginil vir Ljubljanske megle, smo s tem povedali dovolj o koristih regulacije Ljubljanskega barja.

Ljubljana bo uredila moderno zdravstveno in socialno zaščito otrok

Otroška klinika se bo preselila v sedanji Dečji dom — Na novo bodo ustanovili Materinski dom, Protituberkulozni dispanzer za otroke in Centralni dečji dispanzer

Ljubljana, 10. novembra. — Na včerajšnji seji Sveta za zdravstvo in socialno skrbstvo MLO so sprejeli več pomembnih sklepov. Razpravljali so o skorajšnji preselitvi otroške klinike v novo stavbo za nekdanjo Sempetrovsko vojašnico, ki si jo sedaj delita Dečji dom in Mestna otroška bolnišnica. Po tej preselitvi bo klinika dobila zelo udobne in moderno urejene prostore s 300 posteljami. Dosedanje prostore otroške klinike bo dobil MLO, ki je namenil objekt v Ulici Stare pravde za Dečji dom, objekt v Streliški ulici za otroško ambulanto, v prostorih za Poljsko gimnazijo bo Materinski dom, v nekdanji Čečvi vili pa Protituberkulozni dispanzer za otroke. Tako bo v Ljubljani eno največjih in najmodernejših središč za zdravstvo in socialno zaščito otrok. Mrežo teh zdravstvenih in socialnih ustanov za otroke bodo še dopolnili s Centralnim dečjim dispanzerjem, ki ga gradijo poleg sedanje otroške klinike, v Ulici Stare pravde. Poslople bo stalo 40 do 50 milijonov din, opremo pa bo dobavil UNICEF.

Na včerajšnji seji Sveta smo tudi zvedeli, da je sklenjena pogodba z UNICEF, ki bo dobavila vso potrebno moderno opremo za novo ljubljansko mlekarno. MLO je sklenil, da bo gradil poslopje za mlekarno do maja prihodnjega leta. V njej bodo dnevno lahko pasterizirali 40.000 litrov mleka. Od 10% dnevno pasteriziranega

mleka bodo del mleka brezplačno dodelili raznim otroškim socialnim ustanovam, delno ga bodo oddali po lastnih cenah, sicer po normalnih cenah, vendar pa bodo kot prioriteten potrošnik dobivali mleko v prvi vrsti družine z otroki, mlajšimi od 18 let.

Na seji so nato še razpravljali o invalidskem domu za Vilharjevo cesto. Ker je večina vojaških vojn invalidov že usposobljena za nove poklice, naj bi dom prevzela ali republika ali pa naj bi postal ustanova s samostojnim financiranjem. Na seji so tudi ugotovili, da v Ljubljani še izpolnjujejo sklepe seje MLO od meseca avgusta o rešitvi komunalno-higijenskih vprašanj v Ljubljani.

M. N.

Ljubljanske šole ob začetku šolskega leta

Na 27 osnovnih šolah v Ljubljani je letos 8984 otrok, 4546 dečkov in 4438 deklet. V primerjavi z lanskim šolskim letom, ko je bilo na enakem številu šol 7426 otrok, se je število povečalo za 1238. To nam pojasnjuje veliko pomankanje prostorov. Tudi v gimnazijah se je število študentov nekoliko povečalo. Medtem ko je bilo lani na 16 srednjih šolah v Ljubljani 3527 študentov, jih je letos 3578. Med njimi je 4225 moških in 1353 žensk. Razen tega je v Ljubljani še 787 dijakov učiteljske. Na ljubljanskih srednjih šolah poučuje 333 profesorjev, med katerimi je 159 moških in 224 žensk. Učiteljske samo pa ima 37 učnih moči.

R.

bodo z nekaj kmečke žalosti omenjali posavske konje, ki so poginili že nekeje v Sandžaku, ker smo oves jedli mi, ne pa konji. Ta ali ona četa Drugega črnogorskega pa bo sprožila dolgovozno razpravo o dialektičnem materializmu, saj lahko samo ona v vsej brigadi pride čez četrto poglavje Zgodovine VKP (b).

Samo v eni zgodbi so vsi srbski bataljoni isti. Če smo na tromeji med Bosno, Sandžakom in Srbijo, gremo v Srbijo, če se pa nekam odmikamo — se pripravljamo na pot v Srbijo. Pomlaj napoči najprej v Srbiji. Če smo lačni, smo v Srbiji najbolj jedli. In pesem se — Oj Moravo — tedaj najbolj raztegne.

Kako bodo šele Kragujevčani znali urediti Vojnotehnični zavod, samo da bi se po tej vojni naposled dokopali do njega! Drugače si niti misliti ne moremo, da ti, prav ti delavci, ki se zdaj vojskujejo, ne bi v njem gospodarili. Vsi se vojskujemo za isto, toda vsak ima svojo »takratno sedanjost«, nekakšno nedoumljeno, toda svojo. Ta ne misli, da bi se vojna zmagovalno končala, če »si ne postelje mehko«, tudi nekakšen Vlaža žganjekuh. Predstava o razredih se tudi tu, kakor v vsakem majhnem kraju, drobe, na vogale, tja do bivšega gospodarja, ki je postal neznošen lepemu črnolasemu kmečkemu hlapiču s titovsko, potisnjeno na stran. In kako bi tudi moglo biti drugače. Predstava o revoluciji in svobodi dobi svojo realnost šele, kadar jo Popče spravi v svoj Knič ali Gružo, in vsakdo v svojo delavnico. Vsak ima nekakšno svojo zgodovino, poleg te skupne. Le da o njej zdaj, v vojni, redkeje glasno govori.

Tudi v tej brigadi, sestavljeni iz samega bodočega vojaškega in političnega vodilnega kadra, se bje oster boj, menda ostrejši

SPORT IN TELESNA VZGOJA

DANES IGRAJO PREOSTALE TEKME X. KOLA

ŠTIRI SREČANJA

Po vrsti drugih nogometnih tekem je danes zvezna liga vnovič v ospredju. Igrali bodo štiri zacetne tekme X. kola. V Beogradu bodo nastopili BSK : Spartak in Crvena zvezda : Lokomotiva, v Splitu Hajduk : Radnički, ki v Zagrebu pa Dinamo : Vardar.

DVOJNI PROGRAM V BEOGRADU

Značilno za ta štiri tekme je, da so domače moštvo favoriti. Najzanimivejše borbe pa bodo v Beogradu. BSK je pred kakimi desetimi dnevi priredil Dinamu neprijetno presenečenje, saj je v polfinalu tekmovala za pokal marsala Tita igral z njim neodločeno. Zelo blizu je bil zmagi in svojem največjemu uspehu — vstopu v finale. Na današnji tekmi je favorit. Če bo osvojil oba točki, se bo povzpnil na osmo mesto na lestvici.

Spartak je zelo dobro moštvo. Toda ima veliko slabost. Njegov napad namreč dosegaja gole, zgolj zaviha v elpi igri. Če bo tokrat zaigral na-

pad učinkoviteje, presenečenje ni nemogoče.

Tudi druga tekma med Crveno zvezdo in Lokomotivo bo zanimiva. Jesensko prvenstvo se bliža h koncu in točke so za obe moštvi silno važne. Lokomotiva se mora boriti, da bi v finalu popravila svoj slab start. Crvena zvezda je eden izmed kandidatov za prvo mesto. Od štirih tekem, kolikor jih mora še odigrati, je ta zanjo najlažja. Če bodo gostje presenečili in mu odvzeli vsaj eno točko, bodo njene možnosti za osvojitve jesenskega prvenstva silno majhne.

DINAMO V POPOLNI POSTAVI

Danes igraja še dva kandidata za prvo mesto, ki sta hkrati velika favorita.

Dinamo se bo na svojem igrišču pomeril z Vardarijem iz Beograda, ki so priporočeni, da skupljanski nogometaši ne bodo nevarni nasporniki tem prej, ker bodo po daljšem času nastopili v popolni postavi.

Vardarski igralci so se resno pripravljali za nedoljsko tekmo. Čeprav vedo, da jim ne kaže prav ugodno, vendar niso vrli puške v koruzo. Beograjski Radnički igra v Splitu. Izmed vseh gostujočih moštve ima najmanj možnosti za zmago. Vrg tega ni v formi. Nekaj igralcev imajo poškodovanih, zato morajo postaviti stalno menjati.

Kandidat za prvaka in prvi finalist pokala Hajduk je največji favorit današnjih tekem. Vendar ne bo zlahka zmagal, kajti Radnički je v vsem moštvo, ki lahko preseneči. Čeprav danes ne bo navidez pomembnih tekem, bodo vendar borbe zanimive. Jesensko prvenstvo se bliža h koncu in zato klubi napenjajo vse sile.

L. L.

Varšava — Nogometni prvak SZ Spartak (Moskva) je premagal prvaka Poljske »Unio« 4:2.

Sodnik Marković kaznovan

Disciplinski odbor Zveze nogometnih sodnikov Jugoslavije je kaznoval Tisosa Markovića, sodnika iz Beograda, s sedmimi meseci prepovedi sojenja in tremi meseci prepovedi opravljanja funkcij v sodniških organizacijah. Sodnik Marković je bil kaznovan zaradi materialne kršitve pravil in propozicij na polfinalni tekmi za nogometni pokal Jugoslavije med Dinamom in BSK v Zagrebu.

Disciplinski odbor je kaznoval tudi Živo Vlačića, sodnika iz Beograda, s sedmimi meseci prepovedi sojenja in opravljanja funkcij v sodniških organizacijah zaradi zlorabe pri poravnavi denarnih stroškov na kvalifikacijski tekmi Budućnost : Radnički. Suspendirali so tudi skupljanskega sodnika Borca Nedeljkovića, sprožili pa so postopek proti sodnikom Len Lemešiću iz Splita, Voji Vojanoviću iz Sarajeva, An-

geli Petrovskemu iz Skoplja in Ljubljani Bariktarjeviću iz Beograda, zvezi z materialnimi kršitvami pravil.

NAMIZNI TENIS

Harangozi in Gabrić v Manchester Cityju

Manchester City, 10. nov. Po 60-urnem potovanju sta naša namiznoteniška igralca Harangozi in Gabrić prispejala v Manchester City. Nastopila bosta na mednarodnem prvenstvu Anglije, na katerem se bodo zbrali domala vsi najboljši igralci Evrope, na čelu z ekipnimi prvaki sveta Angleži Bergmanom, Leachom in Simmonsom, Farnezi Rothoft, Amouretti, Langoski, Hageneru, naša reprezentanta Harangozi in Gabrić, odlični nemški mladinski in članski prvak Freunder in vrsta najboljših igralcev Nemčije, Avstrije, Francije, Belgije itd.

Antič, napadalec BSK

SD »POSTAR« JE PRIPRAVIL V »TEDNU POSTE«

PESTER ŠPORTNI PROGRAM

V »Tednu poste« prireja poštno društvo »Postar« več turnirjev svojih sekcij, na katerih bodo sodelovala tudi nekatera ljubljanska športna društva.

Na odbojarskem turnirju, ki se začne že danes v domu Partizana v Zg. Šiški (ob 17. uri), bodo sodelovali moške vrste Ilirije, Elektro in Postarja. Na kegljaškem turnirju bodo sodelovali klubi Grafičar, Invalid, ECZ in Postar. Tudi ta turnir se začne že danes v domu Partizana v Zg. Šiški.

Na naslednji:

sreda: ob 17. uri: ECZ : Postar (kegljaške Poročevalce);

četrtek: ob 17. uri: Invalid : ECZ (kegljaške Evrope);

ob 19. uri: Grafičar : Postar (Poročevalce);

petek: ob 17. uri: Postar : Invalid (Poročevalce);

ob 20. uri: ECZ : Postar (kegljaške ECZ);

zobota: ob 17. uri: Invalid : Grafičar (kegljaške Evrope).

Moštevna šahovskega turnirja se bodo udeležili Inštitut za elektro-zveze, sekretariat za notranje zadeve Slovenije, Glavna zadruga zveza Slovenije, DOZ, SD Železničar in Postar. Turnir se bo začel jutri ob 19.30 v sindikalni dvorani PTT (direkcija).

Jugoslavanski delegati odpotovali

NA KONGRES MEDNARODNE ODBOJARSKE FEDERACIJE

Predstavniki Odbojarske zveze Jugoslavije Kaiganč, Sirotnovič in Butkora so predsedovali odpotovali v Bukarešto, kjer bo 14. in 15. novembra kongres Mednarodne odborarske federacije.

PISMO IZ ATEN

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Atene, 9. nov. Ali bi grški nogometaši ostali brez državne reprezentance — se vprašuje danes vsi ljubitelji tega priljubljenega športa. Vzemičenje je toliko bolj upravičeno, ker so do sobote bili pripravljeni, da bo nogometna federacija umaknila svoj sklep o diskvalifikaciji ekipe, ki je nedavno igrala proti Izraelu.

Toda upi športnih simpatizerjev se niso izpolnili. Federacija svojega sklepa ni prekricala in zato kaznovana izraelna ekipa nastopi v svojih klubih. Spor je začel v najostrejšem obdobju. Zakaj je pravzaprav izbruhnil ta, za grški nogomet tako nesodni spor?

KAKO JE DO TEGA PRISLO

Vsi igralci, ki so prišli v poštev za tekmo z Izraelom (bilo jih je 14), so postavili pred seboj pomembno kvalifikacijsko tekmo za svetovno prvenstvo grške federacije pred nedolgo dilmo: če ne bo vsakemu igralcu ob Ljubla nagrada 250.000 drahem (2500 din), se ne bodo pojavili na igrišču. Takšnemu ultimatu se je federacija uklonila, toda kmalu se je igralcem hudo maščevala. Dva dni po tekmi, na kateri so reprezentanti dosegli največji letošnji uspeh, je federacija izdala najostrejši ukrep: vsi reprezentanti, izvenši desopili v svojem klubih, ki pri tem ni bil izdežen, sploh nikdar več ne bodo prišli v poštev za sestavo državne reprezentance. Dovolila pa jim je, da nastopajo v svojih klubih, razen levemu branil-

cu Moratisu, ki ga menda smatrajo za pobudnika tega upora.

USTANOVITI SKUSAJO PROFESIONALNI KLUB

V borbi za uveljavljanje profesionalizma, ki čedalje bolj zaostre, najboljši grški nogometaši trdijo, da imajo pravico do nekakšne nagrade, če že dohodek od njihovega igranja trajo za nekoristne stvari. Grška nogometna reprezentanca pa se je temu odločno postavila po robu. Pričakovali so, da bodo kaznovani izraelci nastopili na nedeljskih tekмах svojih klubov in tako priznali sklep federacije. Toda kot kaže, so se odločili gnati stvar do kraja.

Nameste, da bi nastopili na tek mah, so se predvčeršnjim sestali z menažerjem kinematografa »Akropolis« Burnellomom, ki jim je ponudil, naj bi vsem imenom »državna zveza« ustanovili profesionalni klub. Igralci bi dobivali mesečno plačo 2 milijona in pol drahem (25.000 din) in si razdelili med seboj 20 % čistega dohodka od vsake tekme. Če so organizirali pripravo, da bi dobili igrišče, povabili pa so tudi angleške profesionalce na gostovanje — tako so vsaj pisali športni časniki, ki so pri tem delikatnem sporu ubrali srednje pot.

NOGOMETNA FEDERACIJA V TEŽAVNEM POLOŽAJU

Pri vsem tem pa dobri poznavalci športnih razmer vendarle niso pesimistično razpoloženi. Upajo, da se uporniškim nogometnim zvezdnikom

ne bo posrečilo ustanoviti profesionalnega moštva, ker za to v Grčiji ni pogojev in da bodo kasneje, ko se jim bo jeza polegla, vendarle poiskali nek kompromis za skupni interes. Na forumu Druzi pa spet niso prepričani, da se bo nogometni federaciji v teh štirih mesecih pred važno tekmo z Izraelom v Tel Avivu posrečilo postaviti takšno državno reprezentanco, ki se bo mogla postaviti po robu borbenemu in žilavemu nasporniku na njegovem lastnem igrišču. Torej pa bo sledila odločna tekma z jugoslovansko reprezentanco v Atenah.

Spričo teh razlogov sodijo, da bo kasneje tudi federacija pripravljena popustiti vsaj glede večine kaznovanih reprezentantov. Nedeljsko posveto vanje bivših reprezentantov pa je nedvomno okrepilo negotovost glede tega za grški nogomet zelo pomembnega dogodka.

A. Avramović

„3. maj“ gradi vse vrste ladij

Reška ladjedelnica »3. maja« je že 1949. izdelala motorno ladjo »Zagreba«, za njo pa »Sarajevo«, »Skoplje«, »Titograd«, ki po obliki, konstrukciji in napravah sodijo med najmoderneje tovarne ladje. Ta ladjedelnica lahko gradi tudi velike prekomorske ladje. Tako so splovili nove ladje: »Učak«, »Dinar«, »Avalos«, »Romanos«, ki so bile istega tipa, toda vsaka je bila boljša od prejšnje.

Razen velikih ladij je ladjedelnica izdelala od osvoboditve dalje nad 70 manjših plovilnih objektov, med njimi 25 vlačilcev z 240 in 600 KS, 6 vodnih cistern z nosilnostjo 370 ton, 4 tankerje po 400 ton in 8 obalnih motornih ladij z nosilnostjo 730 ton.

Nedavno so splovili »Triglava« — ladjesko ladjo z 4700 tonami, ki je hkrati najlepša ladja, ki je bila po vojni pri nas zgrajena. Zdej grade »Velebit« in »Lovčnik«, novi ladji tipa »Triglava«. Ladjedelnica je tudi začela graditi prvo serijo tramperjev z nosilnostjo 10 tisoč ton.

Vsak bataljon, na videz enak drugemu, raste kar vpricho nas, izpriča vsak dan kako novo lastnost, drugačno, kakor so lastnosti drugih:

temule ne damo v jurišu najnevarnejšega mesta — onega pošljemo naprej proti četnikom — ne, proti njim lahko pošljemo vse enako — le-te na mesto, s katerega se je najtežje umakniti — tale bataljon bo najučinkoviteje deloval politično.

V teh zanesenih razgovorih v Stabu, s Kočo, Fičem in Plavim se človeku zdi, ko da dobi vsak bataljon barvo in odlike temperamenta svojega komandanta, svojega štaba, a morda je to res tako, morda pa se spet drugim zdi vsi ti naši bataljoni enaki, a morda so te naše kategorije tudi dobre — vseeno — človeku je od vsega tega prijetno.

»Glej,« pravi Plavi v naših pogovorih po vrnitvi s partijskih sestankov, »kako z obrazov tovarišev vsak dan izginjajo sledovi stare fizionomije, zlasti pri kmetih, vsi dobivajo nekaj skupnega, vojaškega.« Tudi z naše, tudi z moje fizionomije gotovo nekaj izginja.

V pogovorih pa so spet še zmeraj drugačni. Kraljevčani bodo s posebnim užitkom pripovedovali, in sicer pogosto, kako so prodirali s tankom sredi Kraljeva že prve dni vstaje, v Beograjskem

kakor drugod, proti vsaki malenkosti — prav zato, ker je malenkost — ki zavira novo moralo, partijsko in partizansko. Saj so v njej sami člani Partije, razen peščice, ki se kdo ve zakaj in zaradi kakšne malenkosti še ni vključila. In vsi se sučejo okrog te peščice.

... Tam, v nekem bataljonu, se je vnel nekakšen boj, ljubosumnost, ka-li? — med delavci in intelektualci, star in preživel boj že v naših predvojnih časih. Morda pa tudi ni to, težko je to zadevo razvozlati, da bo bataljon doživel prelom — besede, ki jo pri nas uporabljamo pogosteje, kakor katerokoli. Bataljon res doživi potres — doživlja ga tako, da je kar neprijetno — tolikšen potres v takšnih ljudeh zaradi tako nepomembnih vprašanj. In spet tako mora biti... Saj je njim samim zdaj laže in bolje, se prepričujemo vsi med seboj.

Tamle je nekdo pojedel jajce iz skupne kuhinje, sam, brez dovoljenja — kdo bi pa sploh vprašal za jajce? Pa tudi če bi vprašal, mu nihče ne bi dovolil. Dober fant, zgovoren, odkrit. Spricho tega nesrečnega jajca podrobno razpravljamo o partijski morali. In vsi so prepričani, da moramo razpravljati in da je treba to zadevo ne glede na povod do kraja razčistiti. Partijski voditelj maje z glavo, češ ali je sploh vredno razpravljati o enem samem jajcu? In od kod se je vzelo to jajce? Kdo ve, kako dolgo že nobenega nismo videli. Toda »krivec« si sploh ne zna pomagati, govori in gleda na vso zadevo tako, kakor da bi jutri tebi nič meni nič pojedel še vola. Smešno je, vse to je treba vsaj odgovoriti.

Toda prav zato, ker so malenkosti, se moramo vprašati, čemu nam takšne malenkosti. In o teh malenkostih razpravljamo prav zato, ker so malenkosti...

VAŽNI NASLOVI
V LJUBLJANI

Uredništvo »Ljudske pravice«
Borbe, nočni urednik in
telefonsko št. 23-261

Reševalna postaja, Zaloška 25,
tel. 22-444

Porodnišnica, Slajmerjeva 3,
tel. 20-215

Otroška klinika, Ulica Stare
pravde 4, tel. 20-975

Dežurna lekarna, Prešernov trg
št. 5, tel. 20-115

Zavod za socialno zavarovanje,
Miklošičeva 20, tel. 23-081-083

Zdravstvena dežurna služba,
Miklošičeva 20, tel. 23-081

DOZ, Miklošičeva 19, tel. 21-776

Notranja uprava, Prešernova
ul., tel. 21-100 in 21-200

Gasilska milica, Krekov trg,
tel. 23-555

Dežurni tajništva za notranje
zadeve, Ljubljana-mesto, tele-
foni 21-100, 21-200, 21-650, 21-700

Dežurni za prometne nesreče,
tel. 20-653

Putnik, Titova 2/1, tel. 20-472

Elektrarna, Magistrat, tel. 22-121

Plinarna, Resljeva 28, tel. 20-555

Vodovod, Krekov trg 10,
tel. 20-554

Železniška postaja, Trg OF,
tel. 20-768

Avtobusna postaja, Masarykova,
tel. 23-085

Jug. aerotransport JAT, Mi-
klošičeva 12, tel. 20-845

Hotel »Union«, Miklošičeva 1,
tel. 20-570

Mesni aviotakst, Slomškova 6,
tel. 21-576

Kurjivo, Masarykova cesta 15,
tel. 20-370

Veleblagovnica NA-MA, Ljub-
ljana:
uprava - sekretariat, 22-563
komercialni oddelki, 22-571
računovodstvo, 22-559
centralno skladišče, 22-550
poslov. pri »Pošti«, 21-085
poslov. pri »Promostovu«, 22-551
poslov. »Pohištvu«, 20-496

Trg. podj. »Unije«, Ljubljana,
Wolfova 1/11:
direktor, 20-042
komerc. 22-364

Grosistični oddelki za usnje,
Trubarjeva 41, 22-261

Detajlna poslovalnica za usnje
»Unije«, Trubarjeva 41, tel.
22-261

Detajlna poslovalnica za usnje
»Koža«, Trubarjeva 16, 23-058

Grosistični oddelki za obu-
te, Gradišče 10, 20-517

Trg. podjetje »Volna«, Ljub-
ljana, tel. 22-562

Prodajna »Volna«, Ljubljana,
Nazorjeva 4, tel. 20-683

Prodajna »Korotan«, Ljub-
ljana, Celovška 71, tel. 22-683

Slovenija - Impex, trg. agen-
tura za izvoz in uvoz -
Beethovnova 14/L, tel. 23-915

Galanterija, trg. grosistično
podjetje, Ljubljana:
direktor, 23-273
komercialni, 23-271
skladišče, 23-275
računovodstvo, 23-276

Trg. podjetje »Izbiro«, Ljubljana,
Wolfova 1/11:
uprava, direktor, 23-521
komercialni odd., 20-235
skladišče Mestni trg 21, 21-195

poslovalnice: »Perlo«, Miklo-
šičeva 12, 20-123 - »Mano-
šev«, Prešernov trg 5, 21-372 -
»Moda«, Nazorjeva 5, 20-255 -
»Okras«, Čopova 54, 21-149 -
»Vrvarna«, Trubarjeva 31,
tel. 20-441

Agrotehnika - export-import,
Ljubljana, tel. 20-143
direktor, 21-446
oddelki za uvoz in prodajo,
21-778, 20-547
oddelki za les, 21-033, 23-048,
20-377
oddelki za živilo, 20-365
oddelki za tehnično službo,
20-143 (int. 19)

oddelki za posredovanje in
kmetijske pridelke, 21-620
oddelki za servisno službo, 21-305

trgovina, Gosposvetska c. 3,
tel. 21-658

Mestno prevozno podjetje
»Meprom«:
uprava - mehanične delav-
nice, karoserijske delavnice,
tapetirska delavnica, ličarska
delavnica, vulkanizerska de-
lavnica - tel. 21-392

Prometna pisarna - Prevozi,
garaje - tel. 20-823

Spedijska - Ljubljana, podjetje
za tuzemske in mednarodne
transporte, uprava Titova 33,
tel. 21-392
direktor, tel. 20-851
kovovna odprava, Metelkova
št. 4, tel. 21-719
avtospednosa, tel. 21-690
avtogaraje, Središka 1, 23-290

DNEVNE NOVICE

Infelativni odbor za ustanovitve
Društva inženjerskih in tehničnih stro-
nikov LR Slovenije, vabi vse inžen-
jirje in tehnične strojnike, da se v
čim večjem številu udeležijo ustanovne
skupščine Društva strojniki inženjer-
ski in tehnični Slovenije, ki bo v
soboto 14. novembra 1953 od 16.30 v
prostorih Šahovske zveze Slovenije
(bivša Batova palača) Ljubljana,
Cankarjeva 1/11.

Geografsko društvo vabi na stro-
kovni seštatek, ki bo v sredo, 11. no-
vembra ob 20. uri v Balkonski pre-
davalnici Univerze. Na programu je
predavanje o III. kongresu jugoslov-
skih geografov v Bosni.

Slovenska akademija znanosti in
umetnosti vabi na javno znanstveno
predavanje, ki je namenjeno širšim
zainteresiranim krogom. 12. novembra
t. l. ob 18. uri bo predaval v dvorani
SAU akademik prof. dr. France
Stež, Tema: Slovenska umetnostna
zgodovina po letu 1945.

Umrli so v Ljubljani

Razinger Anica, delavka. Poko-
pana bo v Boh. Beli.

Bekš Ivan, upokojeni pekar. Po-
greb bo v četrtek ob 15 na Žaloh.

DANES IN JUTRI
KONCERTI

Večer samospvov Marijana Li-
povska noč ob 20.15 v Filharmoni-
ni. Pojejo Hočvarjeva, Gerloviče-
va, Drakšlerjeva, Smerkoj in Kovac.
Pri klavirju skladatelj.

Jurica Mural, eden najboljših talen-
tiranjih hrvaških pianistov, koncer-
tirat v petek, 13. novembra. Sporedi:
Franck, Chopin, Musorgski. Vstop-
nice od 80 din navzdol.

GLEDALIŠČA

DRAMA - LJUBLJANA

Sreda, 11. ob 20: Salacrou: »Tak ka-
kor vsi«. Abouma red G. (Raoula
igra Demeter Bitenec).

Cetrtek, 12. ob 20: Moliere: »Zlahtni
meščan«. Abouma red H.

OPERA

Sreda, 11. nov. ob 19.30: Delibes:
»Coppelia«. Balet. Abouma red D.
Cetrtek, 12. nov. ob 19: Foerster:
»Gorenjski slavček«. Gostovanje
Kudofila Francja. Zaključena pred-
stava za gimnazijo v Kamniku.

Abouma reda B naproša Uprava
SNG, naj oprostijo neljubo po-
moto, ki jo je zagrešil »Slov. poroče-
valec«, ko je ponedeljkovo predstavo
v Drami najavil za red D. namesto
pravilno za red B. Aboument reda
B, ki v ponedeljek niso bili pri pred-
stavi, bo gledališče nadomestilo njih-
ove abonente s sedeži pri uprizar-
itvi Salacroujeve igre »Tak kakor
vsi«, ko bo predvidoma konec pri-
hodnjega tedna uprizorjena izven
abonmaja. Postopek in dan bomo še
objavili.

MESTNO GLEDALIŠČE

Gledališka pasaja

Sreda, 11. novembra ob 20.30: M. G.
Sauvage: »Trinajst jih bo«. Za-
ključena predstava za Red TSS II
in GT.

Cetrtek, 12. novembra ob 20: M. G.
Sauvage: »Trinajst jih bo«. Za-
ključena predstava za LMS.

MESTNO LUTKOVNO GLEDALIŠČE

Ročne lutke

Resljeva cesta 28
Sreda, 11. novembra ob 17: Gostova-
nje na Ježici.

Cetrtek, 12. novembra ob 15.30 in
19.30: Gostovanje v Naklem.

Prodaja vstopnic na dan predsta-
ve od 11 do 12.30 pri blagajni Mest-
nega gledališča v Gledališki pasaji
in pol ure pred predstavo pri
gledaliških blaginjah.

KINO

KINO »UNION«: Ameriški barvni
film »Skrivnostno življenje Wal-
terja Mitcheja«. Tednik. Filmske
novosti št. 45. Predstave ob 16,
18.15 in 20.30.

KINO »KOMUNA«: Francoski film
»Počitnice gospoda Hulota«. Ted-
nik. Predstave ob 16, 18 in 20.

KINO »SLOGA«: Ameriški film »Ob
veliki ločnici«. Tednik. Predstave
ob 16, 18 in 20.

KINO »SOCA«: Švicarski film »Kralj
keglarjev«. Tednik. Predstave ob
16, 18 in 20. Danes zadnjikrat!
Predprodaja vstopnic v vseh štirih

kinematografih od 10-11 ter od
15. ure dalje.

KINO »TRIGLAV«: Ameriški film
»Aretacija«. Predstavi ob 18 in 20.
Predprodaja vstopnic ob 17 dalje.

KINO »SISKA«: Ameriški film »Ko-
ne svetla«. Tednik. Predstave ob
16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od
15. ure dalje.

CELJE »UNION«: Ameriški film
»Zločin v Nevadi«.

CELJE »DOM«: Ameriški film »Ob
veliki ločnici«.

BLEJ: Ameriški film »Afera na
Trinidadu«.

KAMNIK: Ameriški barvni film
»Na okro s teboj«.

VEVČE: Francoski film »Pariz poje«.

DOMZALE: Ameriški film »Rapo-
dija ožnost«.

JESENICE »RADIO«: Ameriški film
»Abbot in Costello«. - »PLAVZE«:
Avstrijski film »Kogar bogovi
ljubijo«.

KIRANJE »STORŽIČ«: Ameriški barv.
film »Plavajoče gledališče«.

RADIO

5.30-7.30 Dobro jutro, dragi po-
slušalci! (pester glasbeni spored) -
vmes ob 5.45-5.55 Napoved časa, po-
ročila, vremenska napoved in pre-
gled tiska - 6.00-6.10 Jutranja te-
lovalba - 6.30-6.45 Napoved časa,
poročila, vremenska napoved, objava
dnevnega sporeda in radijski koledar
- 7.00-7.05 Odgovori gospodinjam -
12.00 Opoldanski koncert - 12.30 Na-
poved časa, poročila, pregled dnevn-
nega sporeda in objave - 12.45 Za-
bavna glasba - 13.00 Z obiskov pri
pionirjih - 13.15 Zabavni zvoki -
13.30 Kulturni pregled - 14.30 Ra-
dijske reklame - 14.40 Umele in
narodne pesni poje mešani zbor
SKUD PTT p. v. Antona Vračka -
15.00 Napoved časa, poročila in vre-
menska napoved - 15.15 Zabavna
glasba - 15.30 Soliska ura za višjo
stopnjo - Uskoki (zgodovinska slika)
- ponovitve - 16.00 Naši solisti pred
mikrofonom - 17.00 Napoved časa in
poročila - 17.30 Škerjancem poje
zvrzoli... (pester spored slov. na-
rodnih pesni) - 17.50 Zdravstveni
nasveti - 18.00 Arje in dueti iz
francoskih oper - 18.30 Zunanje-
politični feljton - 8.45 Stare in nove
melodije na klavirju igra Vilko
Ovsenik - 19.00 Radijski dnevnik in
objave - 19.30 Zabavna glasba, vmes
reklame - 20.00 Radijska igra -
Alexander Macodis: Zadeva: Majo-
tis - 21.00 Večerni orkestralni spo-
red - 22.00 Napoved časa, poročila
in pregled sporeda za naslednji dan -
22.15 40 minut s pesnimi orkestri -
Duke-om, Ellingtonom, Nobleom,
Leightonom, Ar. Van Dame-om in
Georgom Shearingom - 22.55-23.00
Lahko noč - 23.00-24.00 Oddaja Ra-
dia Jugoslavija za tujino na valu
327,1 m (prenos iz Zagreba).

RADIO KOPER

Sreda, 11. novembra: 11.00 Soliska
ura: »Ne bojmo se bolnišnice« -
13.45 Lahka in zabavna glasba -
14.30 Od Triglava do Jadrana - 14.40
Vesele in poskočne igra kmečki trio
- 17.00 Promenadni koncert solistič-
ne in orkestralne glasbe - sodeluje
godba na pihala LM iz Ljubljane -
17.40 Prizrenski filigrani - narodne
pesmi iz Prizrena izvajajo Ljubica
Jovanović, skupina pevcev in na-
rodni orkester - 18.15 Zabavna novosti
iz naše diaspore - 21.00 Radijski
roman: I. Stone - »Sla po življe-
nju« (I. nadalj.)

MARIBORSKE VESTI

Dežurna lekarna: Sreda, 11. nov.:
Lekarna »Tabor«, Trg Armade 3.

RADIO MARIBOR

5.30-7.30 Prenos sporeda Radia
Ljubljana - 7.30-8.30 Jutranja od-
daja Radia Maribor - Pester glas-
beni spored - vmes ob 7.40 Tržni
pregled - 8.00 Poročila - 8.15 Ka-
jevne prireditve naj obiščemo - 8.30
Zaključek jutranje oddaje - 12.00
16.00 Prenos sporeda Radia Ljublja-
na - 16.00-16.10 Oddaja za kmeto-
valce - 16.10-16.30 Dvalet minut
z Vaškim kvintetom - 16.30-16.45
Pregled domačih dogodkov, vremen-

NAJBOLJŠE BATERIJE SO
ZMAJ

sko napoved in točen čas - 16.45-
17.00 Zabavna glasba, vmes objave
- 17.00-23.00 Prenos sporeda Radia
Ljubljana

KINO »PLESALA«: Švedski film »Plesala
je eno samo polje«.

UDARNIK: Ameriški barv. risanka
»Dumbos«.

POBREZJE: Francoski film »Pravna
identiteta«.

STUDENCI: Italijanski film »Tri
preprodane zgodbe«.

DROBNI OGLASI

TRGOVSKO PODJETJE »TABOR«
GHOSUPLJE preključuje tov. Kon-
rada Rojnika, dosedanjega poslo-
vodjo poslovalnice v Velenju in
mu s tem odvzema vse pravice
vršiti kakršne koli posle za to
podjetje od 1. novembra 1953 dalje.
PRODAM HIŠO na Roki z dvema
komfortnima stanovanjema in dve-
ma lokaloma. Hiša je primerna za
pekarno, ker ima vgrajeno navad-
no pekarsko peč. Prodajni tudi
dvo nadstropno hišo z velikim lo-
kalom v Bakru, tik ob morju in
v centru mesta. Hiša je primerna
za poštinski dom. Vprašati pri
Valkovič Marija, Crikvenica, To-
mislavova ul. 13-2.

PRODAM LOKOMOBIL KOMPUND
M. A. V. 16 atmosfer, brezhibno,
primerno za žago, dalje motor s
pogonom na nafto Wihanka 16 KS
in prvovrsten motor na spojni
plin Poike 20 KS, brez generatorja.
Ivan Nemet, Zdenec, Kotar,
Orabovica.

POPRAVEK pri malem oglaš. št. 1268
od 10. nov. 1953 so ime glasi
pravilno: Wolny Anica roj. Za-
lohar.

Vremensko poročilo

hidrometeorološke službe LRS
Napoved za sredo, 11. novembra:
V osrednji in vzhodni Sloveniji
pretežno oblačno vreme, v ostali Slo-
veniji pa lepo vreme z delno obla-
čnostjo. Temperatura ponoči do -2
stop. C, podnevi do 12 stop. C. V
Primorju ponoči do 3 stop. C, po-
dnevi do 15 stop. C.

ŽELEZARNA

»ZENICA«
ZENICA

bo sklepala pogodbe

za svoje proizvode

do 25. novembra 1953

v direktiji podjetja

v Zenici

4871

NATEČAJ

PODJETJE »DUGA«, INDU-
STRIJA BARV IN LAKOV
v BEOGRADU, Viline Vode 6
takoj sprejme:

TRGOVSKEGA POTNIKA

TEHNIKA-TEHNOLOGA z
urejeno vojaško obveznostjo

MOJSTRA LAKIRARJA

STROJEPISKO in

STENODAKTILOGRAFA

Treba je dobro poznati barve
in lake. - Plača po dogovoru.

Prošnje pošljite na gornji na-
slov najpozneje do 20. novem-
bra 1953

4814

Iz ciklusa »Najvažnejša mednarodna politična vprašanja«
bo v sredo 11. novembra ob 20. uri predavanje

»AMERIKA PO EISENHOWERJEVI ZMAGI«

Predava tov. Jože Smole v Domu železničarjev, Trg Osvo-
bodilne fronte 3, poleg kolodvora (in ne v Domu sindikatov,
kot je bilo prvotno javljeno)

V petek, 13. novembra ob 19. uri bo predavanje iz cikla
»Najvažnejše področje iz elektrotehnike«

»O NEVARNOSTI ELEKTRIČNEGA TOKA
IN O ZAŠČITNIH MERAH«

kdaž so električne naprave nevarne, kje nam grozi nevarnost,
o zaščitnih merah za zmanjšanje nevarnosti električnega toka,
vpliv toka na človeško telo

Predavanje bodo dopolnjevale skioptične slike. - Predava
prof. dr. ing. Drago Matanovič v prirodoslovni dvorani
na Univerzi (bivša fizikalna), vhod iz Gosposke ulice. Poseb-
no vabimo tiste, ki imajo opravka z električnimi napravami

»DUNJA«

Gradsko trgovačko podjetje
za promet zemaljskim plodinam
na malo i veliko

ZAGREB - BRANIMIROVA 65, TELEFON 35-039

je s 1. novembrom 1953 prešlo v likvidacijo

Vsi dolžniki se pozivajo, da vrnejo svoje dolgove, upniki
pa naj v 30 dneh prijavijo svoje terjatve. V nasprotnem
primeru bomo smatrali, da je knjigovodsko stanje pravilno,
plačilo dolžnih zneskov pa bomo zahtevali s sodnim postop-
kom oziroma z arbitražo.

Likvidacijska komisija

2839

TRGOVSKO PODJETJE ZA PROMET Z NEKOVINSKIM
GRADBENIM MATERIALOM IN LESOM ZA KURJAVO

»GRADJA« - Beograd, Bulevar Revolucije 1a

obvešča vse svoje poslovne prijatelje, da je

preselilo

PROSTORE DIREKCIJE V BULEVAR REVOLUCIJE 1a,
I. NADSTROPJE (PALAČA »BEOGRAD«)

Novi telefoni direktije: 29-803 in 29-778. - Prosimo vse
svoje poslovne zveze, da se v bodoče obračajo na novi naslov

Delovni kolektiv podjetja »GRADJA«

4834

Privredni
PREGLED

objavlja v današnji številki:

- ZNIŽANJE CEN TEKSTILU
- POVEČANJE PROIZVODNJE - NAJVEČJI FAK-
TOR NAPREDKA
- PROBLEMI NAŠE TEKSTILNE INDUSTRIJE -
ALI BO DOVOLJ TEKSTILA
- KAKŠNA ZADRUGA NAM JE POTREBNA?
- TRGOVINA S STRATEŠKIM MATERIALOM
- STRAH PRED GOTOVINO

Poleg tega objavlja »Privredni pregled« vesti, pregled cen na
domaćem in inozemskih tržiščih, pregled tečajev na deviznih
obračunskih mestih itd.

»PRIVREDNI PREGLED« izhaja vsak ponedeljek in petek
in ga dobite za ceno 20 din pri vseh prodajalcih časopisov

4818

Zatamnitev

J. B. PRIESTLEY

58

Roman o nacističnem
vohunstvu v Angliji
med drugo svetovno
vojno.

GRETLEYJU

ILUSTRIRAL SAHAHADIN HODŽIĆ

»Hvala, nikar se ne trudite. Imam lep nov vžigalnik in rada
z njim prižigam cigarete.«

Vzela je iz ročne torbice majhen rdečo-črn vžigalnik, na-
tanko tak, kakršnega sem imel tudi jaz v žepu in kakršnega mi
je tisto popoldne, preden so ga ubili, pokazal Olney. Vžigalnika,
kakor veste, poleg njegovega trupla niso našli. Takih vžigalnikov
nikjer ni dobiti in podobni niso vžigalnikom, ki jih povsod pro-
dajajo.

Ta ženska je ena izmed naših ali pa je Olneyjev vžigalnik v
njenih rokah.

Zdaj se je bilo teba hitro odločiti, kaj naj storim. Če bi ji
pokazal svoj vžigalnik in če ni v NAŠI službi, pa od nekom ve, kaj
vžigalnik pomeni, tedaj bi ji odkril, kdo sem, in bi najbrž pokva-
ril vse, kar sem bil dosegel. Tveganje je bilo preveliko. Odločil
sem se za srednjo pot in dejal:

»Tudi jaz imam vašemu podoben vžigalnik, ki mi ga je po-
daril dober prijatelj.«

Na obrazu se ji je poznalo, da ji te besede ničesar ne pome-
nijo. Z Odekom ali Posebno skupino torej ni v nobeni zvezi.
Zdaj sem moral zvedeti, kako je prišla do tega vžigalnika.

»Tisti moj prijatelj,« sem nadaljeval, vtem ko me je mirno
gledala, »izdeluje takšne vžigalnike in v prometu jih ni mnogo.
Stavim, da tudi svojega niste kupili v nobeni tukajšnji trgovini.«

»Ne, nisem,« je dejala smeje. »Dobila sem ga snoči v dar kot
prijetno majhno presenečenje.«

Potrudil sem se, da je ne bi vprašal preveč vneto.

»Kdo vam ga je pa dal?«

Kazalo je, da se ji to moje vprašanje ne zdi preveč nedis-
kretno. Celó všeč ji je bilo.

»Dal mi ga je Derek Muir, saj ga poznate? To je tisti fant
visoke postave, vodja eskadrile, ki pleše zdaj s tistim debelim
dekletom v zeleni obleki.«

Pogledal sem tistega fanta in takoj sem se spomnil, da je bil
eden izmed mladeničev iz njene družbe. Imel sem vtis, da mi je
povedala resnico, in sicer zelo čudno resnico. Bil sem prepričan,
da je to Olneyjev vžigalnik. Kako je mogel ta mladenič iz le-
galstva priti do njega? Moral ga bom vprašati, toda tak oprezo,
da mu ne bo prišlo na misel, kaj se skriva za tem vžigalnikom.

Ko sem razmišljal o tem, kdaj in kako bi se mu približal, ne
da bi se zdelo to gospe Jesmondovi sumljivo, je pristopila na-
takarica, me vprašala, kako se pišem, in mi stisnila v roko listek.
Gospa Jesmondova je seve vse to videla. Ko sem jo prosil, naj
mi dovoli listek prebrati, sem opazil na njenem obrazu gube ti-
stege prikritega zaničevanja, ki ga čutijo vse ženske, brž ko zvedo
za ljubavno pustolovščino kake druge ženske. Morda pa sem se
znatil in je le mene imela za popolnega osla.

Na listku je bilo napisano: »Soba 37, čimprej! Sh. C.« Če to
ni pomenilo, da Sheila Castleside želi, naj takoj pridem v sobo
sedemindeset, tedaj sploh ni ničesar pomenilo. Hitro sem se
ozrl po dvorani, toda Sheila nisem opazil. Iz tega sem sklepal, da
mora biti že v sobi.

Gospodična Axtonova je še zmeraj v kraljevskem ritmu
plesala. Obrnil sem se h gospe Jesmondovi in ji nekoliko zbe-

gano rekel, da imam medmestni telefonski pogovor in da moram
oditi.

»Kar izvolite,« je dejala smeje. »Pazite pa, da se vam ne
pripeti kaj neprijetnega